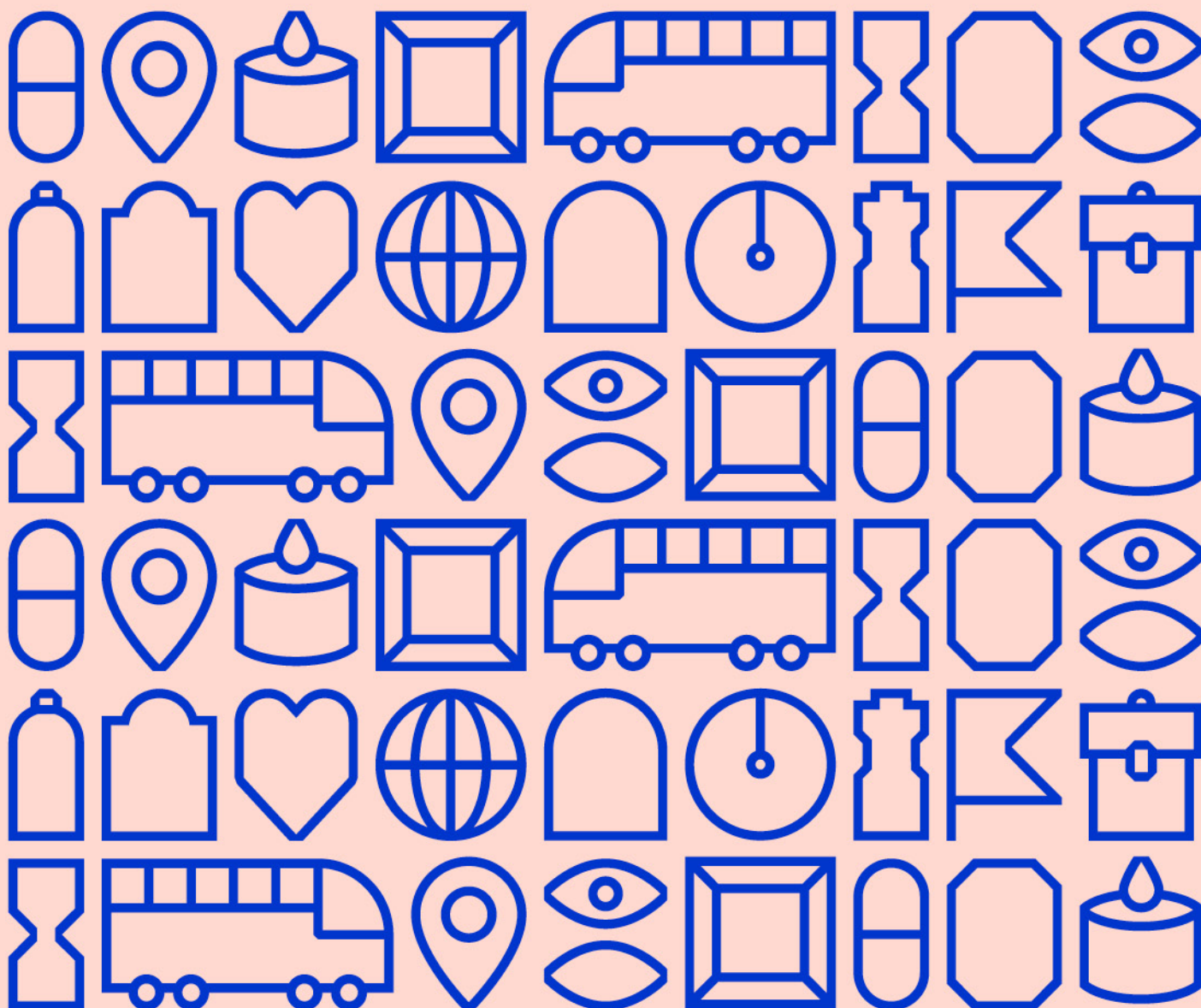

Szent László Nemzeti Emlékhely

Somogyvár – Kupavár

KÖZÉPKOR

Nemzeti Emlékezetpedagógiai
Program

Szent László Nemzeti Emlékhely

Somogyvár – Kupavár

KÖZÉPKOR

„Jöjj el, lásd meg, éld át!”

BUDAPEST, 2024

Tartalom

1. Bevezető	4
2. Előkészítő óravázlat	6
3. Helyszíni feladatok	16
a. Nyomkeresés	16
b. Képes krónika	17
c. Helyszíni kvíz / Tudáspróba	18
d. Drámapedagógia	21
4. Tanórai utófeldolgozás	23
5. A Látogatóközpont saját feladatai	24
6. Forrásjegyzék	25
7. Melléklet	27
Helyszíni feladatok	28
Nyomkeresés	28
Képes krónika	31
Helyszíni kvíz / Tudáspróba	38
Drámapedagógia	42
Tanórai utófeldolgozás	56

1. Bevezető

Mit kell tudni a programról?

A Nemzeti Emlékezetpedagógiai Program (NEP) azért jött létre, hogy lehetőséget nyújtson a köznevelésben tanuló diákok számára Magyarország nemzeti és történelmi emlékhelyeinek megismerésére. Az egyes emlékhelyekre kidolgozott programok során a résztvevő osztályok előbb tanórai keretek között felkészülnek az adott emlékhely történetéből, majd egynapos látogatást tesznek az emlékhelyre. A látogatás során – a program részeként kidolgozott – helyben elvégezhető feladatok megoldásával (pl. nyomkeresés, képes krónika stb.), élményt adó módon ismerik meg az adott emlékhely jelentőségét. A kirándulás után, ismét tanórai keretek között tudják bemutatni az elkészített projektfeladataikat, illetve az emlékhely témájában készített, érettségi típusú feladatok megoldásával megszerzett tudásuk is ellenőrizhető. Az egyes emlékhelyekhez készített programcsomagok jól illeszkednek az iskolai tantervi követelményekhez, így kiválóan alkalmasak a törzsanyag kiegészítésére, elmélyítésére, mélységelvű témafeldolgozásra.

A program részei, lebonyolítása

Előzetes felkészülés (1-2 tanóra): a NEP oldaláról letölthetők az előzetes felkészülés anyagai: a felkészítő óra óraterve, valamint a hozzá mellékelt ppt. Ezt a történelemtanár kollégák maguk tudják megtartani tanórai keretek között. Miután feldolgozták a szakmai–tartalmi kérdéseket, érdemes a helyszínen elvégzendő feladatokat is átbeszélni, valamint megalakítani a leendő csoportokat.

Látogatás az emlékhelyen (1 napos kirándulás): amennyiben egy múzeum vagy más intézmény működteti az emlékhelyet, úgy szükséges előtte egyeztetni az intézménnyel. A programban résztvevő helyszínek már ismerik a NEP-et, így szükség esetén tudnak segíteni. A megérkezés után az első feladat a „nyomkeresés”, amely során a diákok csoportosan, a program részeként megadott térképvázlat és a hozzá tartozó feladványok segítségével kutatják végig az emlékhelyet. Második feladatként célszerű a „képes krónikát” elkészíteni (párhuzamosan a nyomkereséssel) – ennek során a csoportokba szerveződött diákok az emlékhely előre megadott legfontosabb, legszebb részeit felkeresik és egy-egy kis videóban némi magyarázattal megörökítik. Később ezt egységes videóvá szerkesztik, amelyet majd a látogatást követő tanórán tudnak bemutatni. Ezek után következhet a „tudáspróba”, egy klasszikus tesztes kvíz sor. Ennek megoldása jól összegzi, illetve átismétli az emlékhely fontos tudnivalóit. Az igazán lelkes csoportok negyedik részként drámapedagógiai feladatot is megoldhatnak, amely szintén azt a célt szolgálja, hogy minél inkább átélhető legyen az emlékhely története – a feladatot akár már a felkészítő órán ki lehet osztani, hogy föl tudjanak rá készülni a csoportok. A program keretében megadott feladatok mellett természetesen igénybe lehet venni az adott emlékhely tárlatvezetését vagy múzeumpedagógiai foglalkozását, ugyanakkor mindez adott esetben már meghaladhatja az optimális 3-4 órás időkeretet.

Utólagos feldolgozás (1-2 tanóra): a látogatást követő történelemóra(ko)n az egyes csapatok be tudják mutatni a helyszínen fölvetett videóikból összevágott „képes krónikát”, amelyet a tanárkollégák és az osztály többi tagja is értékelhet. Ezek után pedig immár tantermi keretek között lehet megoldani az emlékhellyel kapcsolatos ismereteket és kompetenciákat elváró érettségi típusú feladatokat, mintegy a program zárásaként.

Intézményismertető

Somogyváron a hagyomány azt tartja, hogy Koppány vára volt itt – sőt innen indult az István elleni döntő csatába 997-ben –, amit Kupavárnak neveztek. A legendákat régészetileg nem lehet bizonyítani, a bronzkori leletek után a régészek legközelebb csak Árpád-kori leleteket találtak.

Somogyvár a jelentőségét I. (Szent) László királynak köszönhette. Az általa alapított Szent Egyednek szentelt bencés kolostort 1091-ben vették birtokba a francia területről érkező szerzetesek. A 12. századra fontos központtá, sőt zarándokhellyé vált. Előkerült egy 13. századi ereklyesír (aknasír), amelynek tulajdonosát nem sikerült azonosítani. A hagyomány ellenére sem valószínű, hogy Szent Lászlót temették volna ide. A zarándokhely valószínűleg Szent Benedek / Szent Egyed és/vagy Szent László ereklyék őrzése miatt vált jelentőssé a térségben.

A kolostoregyüttes építészeti különlegessége, hogy – bizonyíthatóan a tatárjárás előtt – egy tűzvész utáni építkezéseinek köszönhetően kora gótikus stílusú kerengőt építettek, hetven faragott oszloppal. Sajnos ezt Zsigmond korában elbontották, de a magyarországi gótika egyik legkorábbi jele itt volt.

A török korban Török Bálint irányításával végvárnak építették át, de 1556-ban török kézre került, jelentőségéből később veszített, mára csak romjai maradtak fenn.

Az emlékezetpedagógiai csomag nemcsak az egykori bencés kolostor épületének romjaira, hanem a Szent László kultuszra is támaszkodik, hiszen a romokat az emlékezet teszi élővé.

Kapcsolat: [Somogyvár - Szent László Nemz \(nof.hu\)](http://Somogyvár-SzentLászlóNemz.nof.hu)

[Szent László emlékhely - Nemzeti Örökségvédelmi Fejlesztési Nonprofit Kft. \(szentlaszloemlekhely.hu\)](http://SzentLászlóemlekhely-NemzetiŐrökségvédelmiFejlesztésiNonprofitKft.szentlaszloemlekhely.hu)

2. Előkészítő óravázlat

Ajánlott korosztály és történelmi korszak: 10–15 évesek, főként 5. és 9. évfolyam. Árpád-házi királyportrék vagy A magyar állam megszilárdulása az Árpád-korban kerettantervi témakör.

Ajánlott időtartam: előkészítés: 1–2 tanóra; feladatok a helyszínen: 3–5 óra; lezárás: 1 tanóra.

Munkamódszer és segédanyag: tanári előadás ppt prezentációval; tanári ismétlő kérdések; helyszíni csoportos és egyéni feladatok; egyéni ellenőrző feladatok.

Előkészítő óra

Tananyagvázlat	Tanári kérdések	Prezentáció
Szent László Nemzeti Emlékhely, Somogyvár – Kupavár <ul style="list-style-type: none"> Szent László alapította a bencés monostort Szent László portréja, kultusza		1. dia: A monostor romjai
Történelem Somogyváron <ul style="list-style-type: none"> Kupavárhegy múltjának áttekintése Bronzkori mészbetétes kerámiák Koppányhoz kötődő hagyományok A bencés monostor alapítása Somogyvár virágkora: 13–14. század Somogyvár Mohács előtt 1556-ban a török elpusztította	Mit igazolnak a régészeti feltárások? Miért lehetett fontos egy monostor alapítása a térségben? Mi a különbség a 13. századi és a 16. századi makett között?	2. dia: Történelmi áttekintés
A bencés monostor és részei <ul style="list-style-type: none"> a háromhajós templom apszissal az apszissal szemben az ereklyesír a rendház és a gótikus kerengő, illetve középen a kisebb Zsigmond-kori kerengő várfal a várfal mögött a 15-16. századi átépítések	Kik a szerzetesek, milyen feladatokat láttak el? Melyek voltak a szerzetesi fogadalmak? Mi volt a bencések jelmondata? Mennyien élhettek egy kolostorban? Mit jelent a bazilikaszerű elrendezés?	3. dia: A monostor romjai ma (légifelvétel)
<ul style="list-style-type: none"> Azonosítsuk a diákokkal közösen a kép alapján a következő helyiségeket: refektórium (ebédlő), ciszterna,	Mi jellemző a román, a gótikus és a reneszánsz stílusra?	4. dia: A monostor alaprajza

Tananyagvázlat	Tanári kérdések	Prezentáció
sekrestye, istálló, templomtornyok, az apát kápolnája, könyvtár.	Az épületegyüttes mely helyiségei köthetőek a középkori, és melyek a várrá alakítás korához?	5. dia: A monostor alaprajza megfejtéssel
<ul style="list-style-type: none"> • Technikai felszereltség: fűtőberendezés, vízvezető csatorna, ciszterna (vízgyűjtő). • A káptalanterem alatti kis helyiségben tüzet raktak, a téglákra rakott kövek felmelegedtek és a szaunához hasonlóan őrizték a meleget.	Mire utal, hogy kút nyomaira nem bukkantak a régészek?	6. dia: Apátkápolna és előtte a fűtőkamra romjai
Az ereklyesír rejtélye <ul style="list-style-type: none"> • A feltárások szerint nem lehetett királysír, méretei ezt nem tették lehetővé. • Esetleg a 12. században alakították át ereklyesírrá. • A templom rendelkezhetett Szent Benedek, Szent Egyed, majd később Szent László ereklyével is. • A sír valószínűleg egy nagy jelentőségű, de jelenleg nem ismert személyhez kötődött. • Sem sír, sem ereklyesír nem lehetett – a 16. századi várépítésnél ez a belső várfalhoz kapcsolódó latrinának készült.	Hova temették Szent Lászlót? Mi az ereklye? Miért kell egy templomnak ereklye? Hol őrzik a templomokban az ereklyéket?	7. dia: Az ereklyesír
Szent Egyed, az apátság patrónusa <ul style="list-style-type: none"> • Szent Egyed remete volt, akit egy szarvastehén táplált; • a szarvastehén helyett a remetét találta el a vadászó uralkodó; • legendája szerint Martell Károly / Nagy Károly bűneiért vezekelt sikerrel, aki cserébe templomot emelt neki; • Szent Egyedhez fohászkoztak a vezeklők és a gyermekáldásban reménykedők.	Keressük meg a térképen Saint-Gilles-t! Melyik nagy középkori zarándokút egyik állmása volt ez a franciaországi apátság? Mely magánéleti ok miatt választhatta Saint-Gilles szerzeteseit Szent László?	8. dia: Az apátság pecsétje és román kori dombormű Szent Egyed miséjéről

Tananyagvázlat	Tanári kérdések	Prezentáció
Szent László látomása <ul style="list-style-type: none"> a magyar Képes krónika ír Szent László egy látomásáról, ahol a megjelenő szarvas nyomaiban templomot alapít Vácon; a történetnek keletkezett egy somogyvári változata, ahol a szarvas angyallá változott, aki nemcsak a templomépítést, hanem László leendő sírját is ide jelölte ki.	Mi az a legenda? Mi a célja a legendáknak? Miért fontos a néphagyomány? Milyen tudományos módszerekkel igazolható / cáfolható egy legenda?	9. dia: A Képes krónika képe a legendáról
Az apátság alapítása <ul style="list-style-type: none"> Somogyvár Koppány szállásterületének központja volt, de a feltételezett földvár nyomait a régészek nem találták meg. A Szent István által alapított Somogy vármegye központja volt, I. András 1055-ben a település vásárvámjának harmadát a tihanyi apátságnak adományozta. Egy 12. századi francia krónikában fennmaradt az 1091-es alapítólevél másolata. Szent Péter és Pál (pápa iránt tett gesztus), illetve Szent Egyed tiszteletére szentelték fel.	Mely mintákra hozta létre Szent István a vármegyéket? Kik voltak az ispánok? Mi volt a feladatuk? Kik alapíthattak monostorokat a középkorban? Mi lehetett az üzenete a védőszentek kiválasztásának?	10. dia: Az alapítólevél 12. századi másolata egy francia kódexben
Az alapítólevél tartalma <ul style="list-style-type: none"> A felszenteléskor (talán Szent Egyed ünnepe, 1091. szeptember 1.) jelen vannak: László király, Lampert herceg, a király öccse, unokatestvére, Dávid herceg (Salamon király öccse), az orosz Jaroszláv herceg, a veszprémi püspök, Péter kinevezett somogyvári apát, Odilo, Saint-Gilles apátja, illetve Teuzo pápai legátus. Az apátság kizárólag a franciaországi Saint-Gilles	Mi mutatta az apátság fontosságát? Mit írtak elő Szent István törvényei a templomok alapítására vonatkozóan? Melyik nagy európai zarándokút közelében fekszik Somogyvár? Kik zarándokolhattak Somogyvárra?	11. dia: Somogyvár alaprajza a sánc és védművek vonalaival

Tananyagvázlat	Tanári kérdések	Prezentáció
<p>apátság alá tartozott, azaz kivették a magyar egyházszervezetből, és független volt a több magyarországi bencés rendháztól is.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Csak francia előjárókat választottak, több mint 100 éven át. • Felsorolja a kapott javadalmakat (6 falu és jelentős szőlőbirtokok); • királyi védelem alatt áll; • zarándokok befogadása, menedék biztosítása bárkinek.		
<p>Az alapítás feltételezett okai</p> <ul style="list-style-type: none"> • Politikai okok: I. László ezzel kívánta enyhíteni a pápasággal a horvát hódítás miatt megromló viszonyát. A francia II. Orbán pápa felé tett gesztus volt a francia szerzetesek idehozatala. • I. Kázmér lengyel király fiai László udvarába menekültek. Rajtuk keresztül ismerték meg Szent Egyed kultuszát a magyar udvarban, mert ők jelentősen támogatták a franciaországi Saint-Gilles monostort. • Vallási meggyőződés: a lengyel uralkodócsalád is a fiúörökös megszületése érdekében ápolta Szent Egyed kultuszát, László Adelheiddel kötött házasságát is a szent közbenjárásával igyekezett örökösrel megkoronázni, amihez a bűnök megbocsátására volt szükség, amiben szintén segített a szent kultusza.		12. dia: Szent Egyed legendája
<p>A templom román korszaka</p> <ul style="list-style-type: none"> • robosztus, sátoztetős tornyok; • vastag, erődszerű falak;	<p>Mi jellemző a román építészetre? Mire utalnak a templom méretei?</p>	13. dia: A templom méretei

Tananyagvázlat	Tanári kérdések	Prezentáció
<ul style="list-style-type: none"> domborművel faragott kődíszítések a kapukon, oszlopokon.		
<ul style="list-style-type: none"> 1106-ban II. Paszkál pápa megerősíti Saint-Gilles apátságát javaiban, elsőként említve a somogyvári filiát. 1113-ban III. (Ferdeszájú) Boleszláv lengyel uralkodó Székesfehérvár után Somogyvárra is zarándoklatot tesz, hogy bűnbocsánatért esedezzen testvére megvakítása után. Innen viszi magával a később Anonymus Gallus néven emlegetett szerzetest, aki a Lengyel krónika szerzője volt. 1204 körül viszály tört ki: Imre király jelölt ki új apátot. A francia szerzetesek a pápához fordultak segítségért, aki 1210-ben megerősítette jogaikat. Ebben az időben tűzvész pusztított.	<p>Miért és milyen eredménnyel zajlott a reformáció? Melyik a két legjelentősebb protestáns felekezet Magyarországon?</p>	<p>14. dia: A somogyvári templom elképzelt román kori képe</p>
<p>A templom gótikus korszaka</p> <ul style="list-style-type: none"> kívülről: támpillérek, csúcsíves ablakok és bejárat; belülről: csúcsíves boltozat; a kerengő kerül kora gótikus stílusban megépítésre, a templom nem változik meg; 1224-től hiteleshelyként működik, 40 somogyvári oklevél maradt fenn. Hiteleshelyen biztos, hogy már nemcsak francia szerzetesek élnek, mert a helyi nyelv ismerete nélkül nem lehet az ügyeket intézni.	<p>Mi jellemző a gótikus építészetre? Mi az a hiteleshely? Hogyan hathatott a hiteleshelyi működés a szerzetesi állomány összetételére?</p>	<p>15. dia: A kerengő gótikus rekonstrukciója</p>
<p>Az ispáni vár</p> <ul style="list-style-type: none"> A mezőváros várát többször is említették a 13. században. A tatárjáráskor nem ostromolták, de a környék elnéptelenedett.	<p>Mi a különbség egy mezőváros és egy szabad királyi város között?</p>	<p>16. dia: Az ispáni vár rajza és a Szent György templom maradványai</p>

Tananyagvázlat	Tanári kérdések	Prezentáció
<ul style="list-style-type: none"> • A 13. század végén a Kőszegiekhez kerül, akik megvédik I. Károly csapataival szemben a várat. • A 14. században már állt a Szent György plébániatemplom. • Nagy Lajos idején királyi birtok, sőt Zsigmond korában már királyi város. • A 15. században a vár pusztul, Mátyás hiába adja újabb és újabb urak tulajdonába.		
A monostor fénykora <ul style="list-style-type: none"> • először említik a település Szent György plébániatemplomát; • Somogyváron több megyegyűlést is tartanak; • Nagy Lajos király 1377-ben Somogyvárra látogat (nagyon tisztelte Lászlót: ld. pénze, Képes krónika Szent Lászlóval kapcsolatos része, szobra Váradon); • 1400-ban Zsigmond Somogyvárra látogatott, oklevelet állított ki (Váradra temetkezik majd László mellé); • Zsigmond idején kikerül az apátság a francia filiából.	Miként viszonyult Nagy Lajos Szent László királyhoz? Mely emlékek utalnak erre? Miként viszonyult Zsigmond Szent László királyhoz?	17. dia: Nagy Lajos Szent Lászlót ábrázoló aranyforintja és a szent király somogyvári szobra
A hanyatlás és az újjászületés <ul style="list-style-type: none"> • A 15. század közepére elhanyagolt állapotba került, alig volt benne szerzetes; • Mátyás király többször megkísérelte a monostori élet megerősítését, hiába; • 1508 után megújultak országszerte a bencés monostorok; • Báthori István megbízásából nagy építkezések kezdődtek, késő gótikus stílusban; • elbontották a régi kerengőt és kisebbet építettek a helyére.	Mely okai lehetnek a 15. századi hanyatlásnak? Miért kerülhetett sor a megújulásra?	18. dia: A 16. századi makett és az elképzelt késő gótikus templombelső

Tananyagvázlat	Tanári kérdések	Prezentáció
<p>A végvár</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mohács után végvárrá alakították, stratégiai szempontból a Dél-Dunántúl jelentős része irányítható innen; • Török Bálint szerezte meg, és erődde formálta, lakóépületekkel, műhelyekkel egészítette ki; • a kis várban 30–70 fő közötti állandó helyőrség volt; • 1553-ból ismert az utolsó somogyvári apát, egy bizonyos István. A szerzetesi élet gyakorlatilag megszűnt. • 1556-ban a török elfoglalta és elpusztította Somogyvárat.	<p>Miként illeszkedett be Somogyvár a dél-dunántúli végvárak láncolatába? Mi volt a jelentősége a kisebb váraknak?</p>	<p>19. dia: Somogyvár fontos birtokos családjának címere a 16-17. században</p> <p>Magyarázat a Széchenyi családhoz: A Széchenyi család a nevét eredetileg Széchenyinek írta, a Széchenyi névváltozat csak a legnagyobb magyar óta létezik, utána a család az iránta való tiszteletből így írja a nevét. A dián 16-17. századra utalunk, ezért a Széchenyi névváltozatot használtuk.</p>
<p>Hagyományok, legendák – Szent László kultusza</p> <ul style="list-style-type: none"> • Koppány pogány volt vagy keresztény? • Szentesica forrás és Koppány köve • Szent László mondák: A kerlési kaland, Salamon futása, László pénze, László füve, A vízfakasztás, A bivalycsoda, A tordai hasadék, A kocsicsoda, A patrocínium-csoda	<p>Ha Koppány keresztény volt, miért kellett őt Istvánnak legyőznie? Mely következményekkel járhatott volna Koppány győzelme? Mi az a patrocínium-csoda? Milyen Szent László legendákról hallottatok már?</p>	<p>20. dia: Szent László és a kun leány, székelyderzsi templom</p>
<p>Legendák a művészetben:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Szent László-herma; • középkori freskók pl. Székelyderzs, Vitfalva, Sepsibesnyő, Maksa, Necpál, Karaszko, Zsigra, Gelence; • ének Szent László királyról; • miles Christi / athleta Christi megszemélyesítője.	<p>Mire szolgál a herma? Hol őrizték eredetileg, és hol őrzik ma a hermát? Mely tulajdonságai miatt vált Szent László példaképpé?</p>	<p>21. dia: Szent László-herma</p>

Tananyagvázlat	Tanári kérdések	Prezentáció
<p>A királysobor rejtélye</p> <ul style="list-style-type: none"> • a páncélos szobron bíbor, ezüst és arany színek maradványát találták meg; • karjai hiányoznak, de a jobbján könyökben behajlott, esetleg bárdot tartott (a kard az oldalán van); • valószínűleg nyitott koronát viselt.	<p>Miként segíti a szobor keletkezésének megállapítását, hogy az oldalán huszárkardot (szablyát) visel?</p>	<p>22. dia: A királysobor</p>
<p>Somogyvár feltárása</p> <ul style="list-style-type: none"> • A Széchenyi család (a család a nevét Széchenyinek írta, a Széchenyi névváltozat csak a legnagyobb magyar óta létezik, utána család az iránta való tiszteletből így írja a nevét) alkalmazottjai figyeltek fel a romokra a 19. század elején: Harsányi Ferenc tisztartó, Mátray Gábor zeneszerző, majd Lejtényi György. Mátray és Lejtényi feltárásokba kezdett. • Rómer Flóris leállítja a szakszerűtlen ásatásokat. • 1895-től Gerecze Péter és Sztehlo Ottó szakszerű ásatásokat folytat. • A romok teljes feltárását Bakay Kornél végezte el 1972–2009 között.	<p>Miért probléma, ha nem hozzáértők kezdenek feltárásokat? Mi volt szerintetek régészetileg a legérdekesebb eleme a feltárásnak? Mely forrástípusok igazolhatják a régészek feltételezéseit?</p>	<p>23. dia: Gerecze Péter és Bakay Kornél, az apátságot feltáró régészek</p>
<p>Feladatok Somogyváron</p> <p>Nyomkeresés</p> <ul style="list-style-type: none"> • csoportokat kell alakítani; • a csoportok egy térkép segítségével megkeresik az egyes épületrészeket, és párosítják őket meghatározásokkal. <p>Képes krónika (kisfilmkészítés)</p> <ul style="list-style-type: none"> • a csoportok a helyszínen a telefonjukkal filmfelvételeket készítenek a kiemelt helyszínekről és magukról;		<p>24. dia: A feladatok</p> <p>25. dia: A Nemzeti Emlékhely látogatóközpontja és az apátság romjai</p>

Tananyagvázlat	Tanári kérdések	Prezentáció
<ul style="list-style-type: none"> • otthon ezt megvágják, zenét vágnak alá, feliratokat készítenek; • a záró órán a kisfilmeket bemutatják; • A) változat: minden csoport végigjárja az öt kiemelt helyszínt (gótikus kerengő, királyszobor, ereklyesír, a szerzetesi élet színterei: refektórium, könyvtár, káptalanterem, apátkápolna) és kisfilmjében az egész emlékhelyet bemutatja; • B) változat: minden csoport csak egy helyszínt kap, és azt mutatja be részletesen; • C) változat: ha nem tudnak kisfilmet készíteni, fotóznak, és abból prospektust állítanak össze; • a csoportok a megadott helyszínekből előre készülnek, hogy tudják, mit kell lefilmezni és milyen szöveget mondjanak. <p>Tudáspróba</p> <ul style="list-style-type: none"> • a diákok egyénileg vagy csoportban kitöltenek egy feleletválasztós tesztet a tér nevezetességeiről. <p>Drámajáték</p> <ul style="list-style-type: none"> • a csoportok a téren előadnak egy, a helyszínhez köthető történelmi jelenetet; • az öt téma kiosztása: Apátválasztás 1204-ben; A monostor felszentelése 1091-ben; A kocsicsoda; Szent László látomása a szarvassal; Luxemburgi Zsigmond látogatása; • a csoportok otthon készülhetnek a jelenetre szöveggel, szereposztással, kellékekkel.		

Nemzeti Emlékezetpedagógiai
Program

3. Helyszíni feladatok

Áttekintés

a. Nyomkeresés

A diákok öt csoportban megkeresik a térképen bejelölt helyszíneket, és egy táblázatban párosítják a megfelelő leírásokkal.

Előkészület: csak az öt csoportot érdemes előre beosztani, amelyek azután a többi feladatot is együtt végzik el. Természetesen lehet kevesebb csoportot is létrehozni, ebben az esetben nem minden feladatot fogunk kiosztani. Ha több, mint öt csoportot alkotunk, akkor többen azonos feladatot fognak végezni. A csoportok ideális létszáma 3–6 fő.

Segédanyag: térkép és kitöltendő táblázat (a tanár számára megoldások is).

A helyszínen: a csoportok önállóan mozognak és dolgoznak, egy-másfél órát érdemes rászánni.

Ellenőrzés: a megoldások segítségével helyben és szóban a legérdekesebb, de időhiány esetén a táblázatokat beszédve írásban is lehet.

A tanulói feladatlapot és a térképet ld. a Mellékletben.

Nyomkeresés – Megoldások

Leírás	Épületrész neve és az építés ideje	Sorszáma
A monostor portája, itt lehetett bebocsátást nyerni az épületegyüttesbe.	kapusház – 11–13. sz.	
Ezen a területen gyógynövénykertet alakítottak ki, mivel a szerzetesek orvoslással is foglalkoztak.	ciszterna környéke / új kerengő – 15–16. sz.	
Itt található a szertartások elvégzésének központi helye.	főoltár – 11–13. sz.	
A rendtagok gyűléseinek helye, itt történt az előljárók megválasztása is.	káptalanterem – 11–13. sz.	
Ebben a helyiségben készültek fel az istentiszteletre.	sekrestye – 11–13. sz.	
A kolostor belső udvaráról nyíló helyiség, amely a közös étkezésekre szolgált.	refektórium – 11–13. sz.	
A kolostort a templommal összekötő gótikus oszlopokkal díszített, fedett folyosó, amely az udvar felé nyitott volt.	kerengő – 11–13. sz.	

Ebben az istálló melletti részben valószínűleg a katonákat szállásolták el.	<i>lakóépület –15–16. sz.</i>	
Ebből a helyiségből működtették a padlófűtést.	<i>fűtőkamra (hypocaustum) – 11–13. sz.</i>	
Az ételek elkészítésének a helye, ahol egy pince is megtalálható volt.	<i>konyha – 11–13. sz.</i>	
Itt bélietes kapu állt, ahol be lehetett lépni a templomba.	<i>déli torony – 11–13. sz.</i>	
A monostor vezetőjének emelt külön istentiszteleti helyiség.	<i>apátkápolna – 11–13. sz.</i>	
A monostor szellemi életének a központja, valószínűleg itt zajlott az oktatás is.	<i>könyvtár – 11–13. sz.</i>	

b. Képes krónika

A diákok csoportokban a telefonjuk segítségével filmfelvételeket készítenek, amikből később, otthon pár perces kisfilmet vágnak össze. Ha ez valamiért nem lehetséges, akkor fotókat készítenek és azokból otthon prospektust állítanak össze

Előkészület: az osztály adottságait, érdeklődését figyelembe véve el kell dönteni, hogy az A) vagy a B) változatot választjuk. Az A) változat az egyszerűbb: minden csoportnak ugyanazt az öt, megadott helyszínt kell végigjárnia, majd a kisfilmben bemutatnia. A B) változatban mindegyik csoport csak az egyik helyszínnél dolgozik, és azt mutatja be mélyebben. Ebben az esetben el kell dönteni, hogy melyik csoport melyik helyszínt kapja. Ha a kisfilmkészítés nem lehetséges, akkor a C) változat, a prospektuskészítés is választható.

A feladatot a diákoknak már az előkészítő órán osszuk ki, hogy előre készülhessenek a helyszínekből vagy helyszínből, hiszen tudniuk kell, hogy pontosan mit filmezzenek le, és milyen szöveget mondjanak fel.

Segédanyag: feladatlap az A), a B) és a C) változathoz (a B) változaton mind az öt csoport feladata szerepel) és térkép.

A helyszínen: a csoportok önállóan mozognak. Az A) és a C) változat esetén érdemes az öt csoportot az öt helyszínhez külön-külön elindítani, és megbeszélni velük, hogy milyen irányban mozognak tovább, hogy ne zavarják egymás munkáját. Szintén legalább egy–másfél órát vesz igénybe.

Ellenőrzés: mivel a kisfilmeket (vagy a prospektust) otthon kell befejezni, az alkotások bemutatására már otthon, a következő tanórán kerül sor. Egyéni alkotásokról van szó, így egységes értékelőlap nincs. A szóbeli értékelésnél érdemes figyelembe venni, hogy az alkotás mennyire szakszerű, informatív, mennyire esztétikus, humoros, illetve mennyire csapatmunka eredménye.

A feladatokat ld. a Mellékletben.

c. Helyszíni kvíz / Tudáspróba

A diákok egyénileg vagy csoportjaikban megoldanak egy 25 kérdésből álló feleletválasztós tesztet az előkészítő órán és az előző feladatok készítése során szerzett ismereteik alapján.

Előkészület: csak azt kell eldönteni, hogy a tudáspróbát egyénileg vagy az öt csoport között akarjuk lebonyolítani.

Segédanyag: feladatlap (a tanár számára megoldások is).

A helyszínen: a kiosztott feladatlapokat a diákok kitöltik (amennyiben ezt a feladatot már digitalizálták, akkor az erre létrehozott alkalmazás segítségével online is kitölthető). Fél órát szánunk rá.

Ellenőrzés: a megoldások segítségével helyben és szóban a legérdekesebb, de időhiány esetén a táblázatokat beszédve írásban is lehet (amennyiben a feladatot már digitalizálták, akkor a megoldás kérdésenként, az idő lejártával automatikusan megjelenik, és az alkalmazás az eredményt is számolja).

A feladatlapot ld. a Mellékletben.

Megoldások

1. Melyik Szent László legendában szerepelnek 0–50 millió éves óriási eukarióta egysejtűek maradványai. Méretük általában 0,5–3 cm, de találtak már 12 cm átmérőjű példányt is.

A) Szent László füve	B) Szent László pénze	C) A bivalycsoda	D) A vízfakasztás
----------------------	-----------------------	------------------	-------------------

2. Ki volt az a régész, aki elsőként kezdett hozzá az apátság szakszerű feltárásához?

A) Gerecze Péter	B) Bakay Kornél	C) Rómer Flóris	D) Harsányi Ferenc
------------------	-----------------	-----------------	--------------------

3. Melyik jelmondat köthető a Somogyvárt egykor birtokló Széchenyi-családhoz?

A) Sors bona nihil aliud	B) Pace Deo volente bello	C) Si Deus pro nobis quis contra nos	D) Corde aperto manibusque extensis
--------------------------	---------------------------	--------------------------------------	-------------------------------------

4. Kinek mondta a krónika szerint Miklós ispán: „Ha kedves az életed, a kardot válaszd!”?

A) I. András	B) Salamon	C) Béla herceg	D) Szent László
--------------	------------	----------------	-----------------

5. A somogyvári templom építésének mely nyomai láthatóak ma is?

A) kőfogó olló maradványa	B) habarcsból maradványai	C) daru maradványai	D) állványzatot tartó lyukak
---------------------------	---------------------------	---------------------	------------------------------

6. Honnan lehet tudni, hogy hány hermelin bőrből készült egy palást, vagy prém?

A) A hermelinnek fekete a farka – ahány fekete pötty, annyi hermelin.	B) A hermelinnek az orrát is felhasználták, annak elütő színe alapján.	C) A hermelinek számát lehetetlen meghatározni.	D) A téli bundát nyáron barnára cserélik, így a barnás árnyalatokból lehet következtetni a felhasznált hermelinek számára.
---	--	---	--

7. Kik / mik voltak Várad várának talizmánjai a 17. századi török leírás szerint?

A) Szent István, Szent Imre és Szent László szobrai.	B) A 4000 bolt, ami a városban volt.	C) A város fürdői.	D) A váradi vilajet hatalmas adóbevételei.
--	--------------------------------------	--------------------	--

8. Melyik Szent László-legendához kapcsolódnak Arany János verssorai:

„Az győzött le minket harcon:
A hívásra ő jelent meg,
Vállal magasb mindeneknél
Sem azelőtt, sem azóta
Nem láttuk azt a seregnél.”

A) Tordai-hasadék	B) A kerlési kaland	C) Salamon futása	D) A patrocínium-csoda
-------------------	---------------------	-------------------	------------------------

9. A felsoroltak közül melyik esemény NEM szerepel a középkorban született Szent Lászlóról szóló énekben (Novae laudis extollamus)?

A) Váradon Szűz Máriának szentelt templomot emelt.	B) Lengyelországban született.	C) Legyőzte a tatárokat.	D) Salamon helyébe lépett.
--	--------------------------------	--------------------------	----------------------------

10. Melyik királyunk temetkezett az általa alapított szekszárdi bencés monostorba?

A) I. Béla	B) I. András	C) I. Géza	D) Aba Sámuel
------------	--------------	------------	---------------

11. Milyen állat szalad fel Szent László lándzsájára a legenda szerint?

A) fekete nyest	B) fehér menyét	C) fehér hermelin	D) szürke farkas
-----------------	-----------------	-------------------	------------------

12. Mire használták a Váradon őrzött fejereklyéjét a középkori leírások szerint a következők közül?

A) királykoronázás	B) házasságkötés	C) tanúvallomások esetén erre tettek esküt	D) hadi vállalkozások isteni megerősítésére
--------------------	------------------	--	---

13. Kiket avattatott szentté László király a következők közül?

A) Erzsébet	B) Piroska	C) András és Benedek	D) Kozma és Damján
-------------	------------	----------------------	--------------------

14. Mit gyógyít Szent László füve, a kígyóárnics?

A) kolera	B) himlő	C) tífusz	D) pestis
-----------	----------	-----------	-----------

15. Melyik szerzetesrendhez köthetőek a Látogatóközpont félköríves barokk festményei?

A) bencés	B) ciszterci	C) pálos	D) ferences
-----------	--------------	----------	-------------

16. Miként mutatja a Képes krónika, hogy Salamon nem a saját erejéből lett király?

A) IV. Henrik császár koronázta meg Salamont.	B) IV. Henrik császár kezében van a magyar korona.	C) IV. Henrik császár küldöttei segítették trónra Salamont.	D) IV. Henrik császár testvére, Judit lett Salamon felesége.
---	--	---	--

17. Mi történt az apátsággal, miután már nem lakták szerzetesek?

A) Tetőt emeltek fölé, hogy megóvják a pusztulástól.	B) A köveit széthordták a környék építkezéseihez.	C) A török felégette, lerombolta, elpusztította.	D) Földrengés következtében összedőlt.
--	---	--	--

18. Melyik törvényrészletet adta ki Szent László király a következők közül?

A) „Ha pedig valaki kirántott karddal másvalakit megcsonkít, akár a szemén, akár a lábán, akár a kezén, testének hasonló sérelmét szenvedje.”	B) „Mert az egy nyelvű és egy szokású ország gyenge és esendő.”	C) „Ha valamely szabad tíz dénár értékűt lop, akasszák fel.”	D) „Ha valaki négylábú állatot vagy ennek megfelelő értékű dolgot, avagy húsz dénár értékű ruhát lopott, mint tolvajt ítélik el.”
---	---	--	---

19. Mi volt a neve Szent László édesanyjának?

A) Richeza	B) Adelheid	C) Judit	D) Eufémia
------------	-------------	----------	------------

20. A felsoroltak közül melyik esemény NEM szerepel Szent László montecassinói apátnak írt levelében?

A) Elfoglalta Horvátországot.	B) Szent Benedek ereklyét kért.	C) Legyőzött pogány népeket.	D) A Szent Egyed monostort adományokkal halmozta el.
-------------------------------	---------------------------------	------------------------------	--

21. Melyik Szent László legenda NINCS ábrázolva a búcsúszentlászlói félköríves barokk festményeken a következők közül?

A) A vízfakasztás	B) László pénze	C) A vadászat	D) A beteg fiú meggyógyítása
-------------------	-----------------	---------------	------------------------------

22. Melyik városban található a következők közül középkorban alapított Szent Egyednek szentelt templom?

A) Kolozsvár	B) Pozsony	C) Bártfa	D) Munkács
--------------	------------	-----------	------------

23. Mely állatot kapta László serege az éhenhalás elkerülésére Istentől?

A) juh	B) kecske	C) bivaly	D) tyúk
--------	-----------	-----------	---------

24. Milyen alakú a feltárt Szent György plébánia?

A) négyzet	B) félköríves	C) latin kereszt alakú	D) ellipszis
------------	---------------	------------------------	--------------

25. Miért állnak gyakran sziklás talajon a Képes krónikában a szereplők?

A) A középkorban csak sziklás utak voltak.	B) Ezt volt a legegyszerűbb megfesteni.	C) Ez mutatja, mennyire hiteles az ábrázolt esemény.	D) Ez egy szokványos, dekoratív ábrázolás.
--	---	--	--

d. Drámapedagógia

A diákok csoportokban egy-egy, Somogyvárhoz kapcsolódó történelmi eseményt jelenítenek meg dramatikus formában.

Előkészület: a feladatokat a diákoknak akár már az előkészítő órán, de legkésőbb aznap, az utazás kezdetén osszuk ki, hogy készülhessenek. Döntsük el, melyik csoport melyik eseményt kapja! Ha a feladatot előre kiadjuk, segíthetünk a csoportoknak eldönteni az előadás formáját (szöveges jelenet, mozgásos jelenet, élőkép), ellenőrizni a szövegeket, illetve elkészíteni az esetleges kellékeket (táblák, jelmezek), de utóbbi semmiképpen sem kötelező.

Segédanyag: feladatlap az eseményekkel és a szerepekkel.

A helyszínen: a csoportok külön-külön készülnek fel. Ha alapvetően a helyszínen történnek az előkészületek, akkor a tanári segítségre itt lesz szükség. A csoportok bemutatják egymásnak az alkotásaikat, a többiek kitalálják, melyik eseményről van szó. Attól függően, hogy mennyi helybeni előkészület szükséges, fél-másfél órát vesz igénybe.

Ellenőrzés: mindenképpen helyben és szóban is kell értékelni. Emeljük ki a történelmi hűséget, a kreativitást és a csapatmunkát!

4. feladat plusz: Mémkészítés

Fakultatív feladat! A diákok egyénileg vagy csoportban mémet készítenek Somogyvárhoz kapcsolódóan.

Előkészület: nem szükséges, ezt a feladatot csak a helyszínen adjuk ki, ha van érdeklődés.

Segédanyag: feladatlap gondolatébresztőnek.

A helyszínen: ezt a feladatot utólag, otthon végzik el a diákok.

Ellenőrzés: az elkészült mémeket otthon, a következő tanórán mutatják be a diákok. A szóbeli értékelésnél az intelligenciát, a kreativitást és a humort vegyük figyelembe.

A kiosztandó feladatokat ld. a Mellékletben.

4. Tanórai utófeldolgozás

- A kisfilmek bemutatása, majd értékelése
- Az esetleg elkészült mémek bemutatása és értékelése
- Az esetleg elmaradt értékelések (Tudáspróba, Drámajáték) pótlása
- Kompetencia alapú záró feladatok megoldása és értékelése

A tanórai utófeldolgozáshoz tartozó feladatokat ld. a Mellékletben.

Megoldások

1. feladat

a) 1.

b) 3.

c) A monostor királyi alapítására. / A király volt a monostor kegyura. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)

d) jobbágyság / jobbágy(ok)

A szöveg forrása: [Somogyvár :: Magyar várak, kastélyok, templomok leírásai, galériái \(varlexikon.hu\)](http://varlexikon.hu)

2. feladat

A képhez kapcsolódó esemény leírása	Kép sorszáma
a) A mogyoródi csata	2.
b) A kardot válaszd!	4.
c) A kerlési csata	1.
d) A váradi templom megalapítása	
e) Salamon és a hercegek viszálya	3.

A képek forrása:

1.

[becsi_kronika_1374432482.jpg \(318×300\) \(blog.hu\)](http://becsi.kronika.1374432482.jpg)

2.

[Mogyoródi csata \(oszk.hu\)](http://Mogyorodi.csata.oszk.hu)

3.

[Képes Krónikában Salamon király és Ikervár \(ikerverert.hu\)](http://Kepes.Kronikaban.Salamon.kiraly.es.Ikervar.ikerverert.hu)

4.

[ir701kk64.jpg \(466×600\) \(oszk.hu\)](http://ir701kk64.jpg)

3. feladat

a)

1.	2.	3.	4.
B	C	D	A

b) D

c) László apja, Béla herceg Lengyelországba menekült Szent István haragja elől, ezért ő ott született. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)

d) Ispáni vár volt itt, majd apátság, később végvár. / Innen uralható volt Somogyi térség. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)

A szövegek forrásai:

A) Látogatóközpont, Somogyvár

B) [Limes - Tudományos szemle, 20. évfolyam \(Tatabánya, 2007\) \(artlimes.hu\)](http://artlimes.hu)

C) [KÉPES KRÓNKA \(oszk.hu\)](http://oszk.hu)

D) [Somogyvár :: Magyar várak, kastélyok, templomok leírásai, galériái \(varlexikon.hu\)](http://varlexikon.hu)

A kép forrása: [0530832001676543738.jpg \(1400×788\) \(varlexikon.hu\)](http://0530832001676543738.jpg)

5. A Látogatóközpont saját feladatai

**A feladatok az osztállyal való látogatás során felhasználhatóak igény szerint.
Háromféle feladatot lehet megoldani:**

1. Kvíz QR-kóddal
2. Gyógynövény-felismerés
3. A Szent László sétaút tábláin lévő kérdések

6. Forrásjegyzék

A prezentáció képeinek forrása:

1.

[Somogyvár :: Magyar várak, kastélyok, templomok leírásai, galériái \(varlexikon.hu\)](http://varlexikon.hu)

2.

[Évezredek üzenete-Korai és középső bronzk.pdf \(mtak.hu\)](http://mtak.hu)

[Szentesica forrás és a Koppány emlékmű, Somogyvár \(utazzitthon.hu\)](http://utazzitthon.hu)

[Somogyvár :: Magyar várak, kastélyok, templomok leírásai, galériái \(varlexikon.hu\)](http://varlexikon.hu)

[Somogyvár :: Magyar várak, kastélyok, templomok leírásai, galériái \(varlexikon.hu\)](http://varlexikon.hu)

[Somogyvár :: Magyar várak, kastélyok, templomok leírásai, galériái \(varlexikon.hu\)](http://varlexikon.hu)

3.

A Látogatóközpont felvétele

4. A térképet készítette Nagy Áron a NÖRI megbízásából

5. A térképet készítette Nagy Áron a NÖRI megbízásából

6.

[Somogyvár :: Magyar várak, kastélyok, templomok leírásai, galériái \(varlexikon.hu\)](http://varlexikon.hu)

Bakay Kornél: [Somogyvár : Szent Egyed-monostor : a somogyvári bencés apátság és védműveinek régészeti feltárása, 1972-2009 \(1. rész\) \(oszk.hu\)](http://oszk.hu)

7.

Saját kép

8.

Saját kép a Somogyvári Múzeum anyagából

[István \(bme.hu\)](http://bme.hu)

9.

[Géza király és László herceg látomása a szarvassal \(oszk.hu\)](http://oszk.hu)

10.

[Somogyvár :: Magyar várak, kastélyok, templomok leírásai, galériái \(varlexikon.hu\)](http://varlexikon.hu)

11.

[Somogyvár :: Magyar várak, kastélyok, templomok leírásai, galériái \(varlexikon.hu\)](http://varlexikon.hu)

[Somogyvár :: Magyar várak, kastélyok, templomok leírásai, galériái \(varlexikon.hu\)](http://varlexikon.hu)

12.

[img1.php \(532×562\) \(magyarkurir.hu\)](http://magyarkurir.hu)

[img1.php \(400×512\) \(magyarkurir.hu\)](http://magyarkurir.hu)

13.

Saját kép a Somogyvári Múzeum anyagából

14.

[Somogyvár: szentek és félrefordítások örök élete - Somogyvár: szentek és félrefordítások örök élete Archeologia](#)

15.

[Somogyvár :: Magyar várak, kastélyok, templomok leírásai, galériái \(varlexikon.hu\)](#)
A Látogatóközpont felvétele

16.

[Somogyvár :: Magyar várak, kastélyok, templomok leírásai, galériái \(varlexikon.hu\)](#)
[Somogyvár :: Magyar várak, kastélyok, templomok leírásai, galériái \(varlexikon.hu\)](#)

17.

[I. NAGY LAJOS \(1342-1382\)ARANYFORINT \(AU\)BUDA POHL B4-1 \(numismatica.hu\)](#)
[Somogyvár :: Magyar várak, kastélyok, templomok leírásai, galériái \(varlexikon.hu\)](#)

18.

[Somogyvár :: Magyar várak, kastélyok, templomok leírásai, galériái \(varlexikon.hu\)](#)
[Somogyvár :: Magyar várak, kastélyok, templomok leírásai, galériái \(varlexikon.hu\)](#)

19.

[A Báthoryak címere - Termál Apartman & Kemping, Nyírbátor \(termal apartman.eu\)](#)
[COA enyingi Török.jpg \(704×915\) \(wikimedia.org\)](#)
[Széchényi címer Nagymányok - Széchényi család – Wikipédia \(wikipedia.org\)](#)

20.

[szentlaszlo.com](#)

21.

[img Kiderult A Gyori Szent Laszlo Herma valoban Szent Laszlo koponyajat orzi-1-1200x675.jpg \(1200×675\) \(gyorihirek.hu\)](#)

22.

[Somogyvár - Szent László Nemzeti Emlékhely - Nemzeti Örökségvédelmi Fejlesztési Nonprofit Kft. | NÖF \(nof.hu\)](#)

23.

[Portrait dr Gerecze Peter - Gerecze Péter – Wikipédia \(wikipedia.org\)](#)

A másik két kép:

Bakay Kornél: [Somogyvár : Szent Egyed-monostor : a somogyvári bencés apátság és védműveinek régészeti feltárása, 1972-2009 \(1. rész\) \(oszk.hu\)](#) p. 32 és 156

25.

A Látogatóközpont fényképe

[Somogyvár - Szent László Nemzeti Emlékhely - Nemzeti Örökségvédelmi Fejlesztési Nonprofit Kft. | NÖF \(nof.hu\)](#)

7. Melléklet

Helyszíni feladatok

Nyomkeresés

Fedezzétek fel a bencés apátság épületét a térkép és a leírások segítségével!

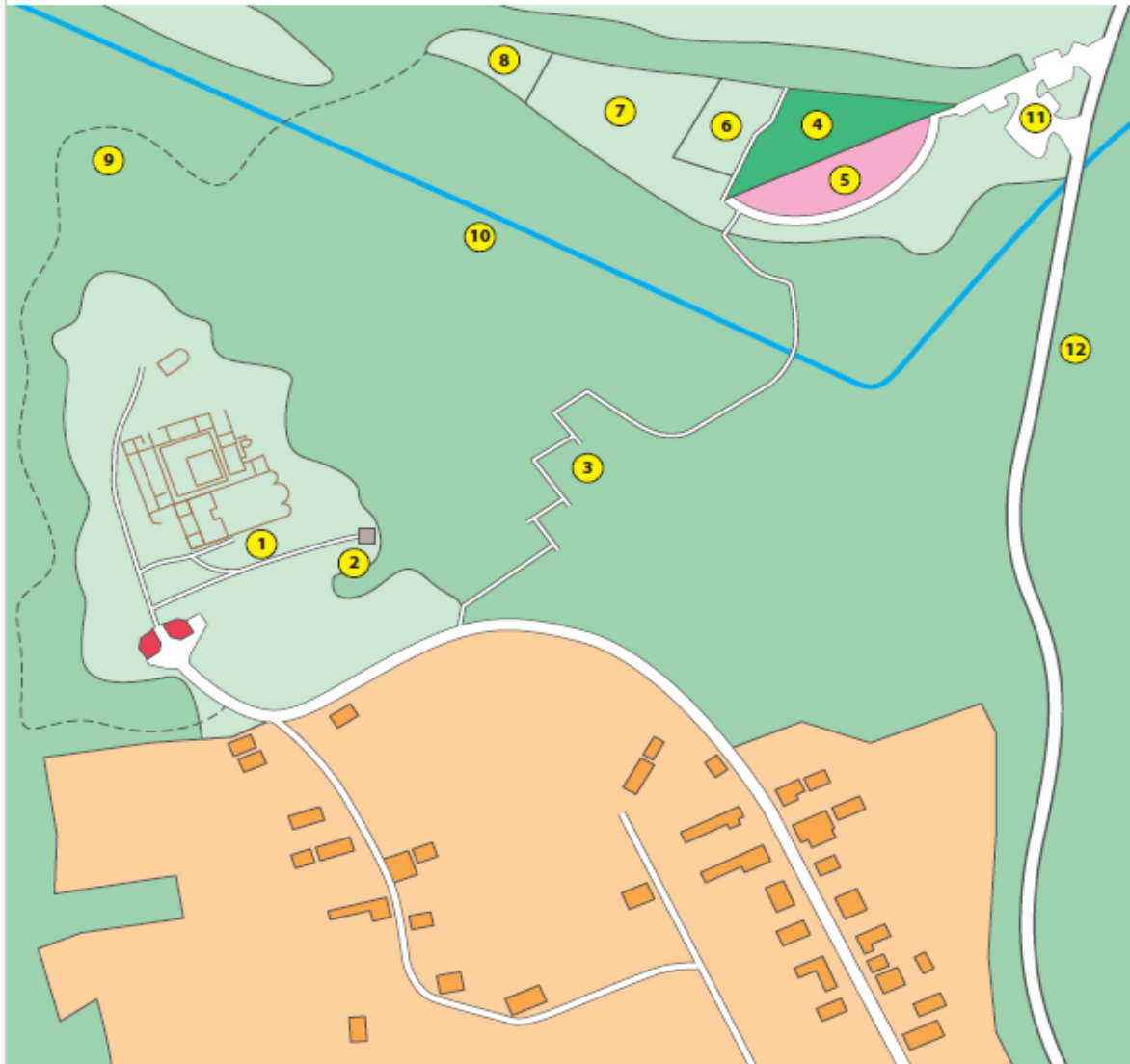
- Alkossatok öt csoportot az előzetesen megbeszéltek szerint! Minden csoport kap egy térképet és egy kitöltendő táblázatot.
- Induljatok el a csoportotokkal különböző irányokban, és keressétek meg a térképen jelölt pontokat!
- Párosítsátok az egyes pontoknál talált épületrészeket a táblázatban szereplő leírásokkal: írjátok be a táblázatba a nevüket és a helyük sorszámát!
- Jól figyeljétek meg a történelmi emlékeket, mert a későbbi feladatokban is lesz róluk szó!

Leírás	Épületrész neve és az építés ideje	Sorszama
A monostor portája, itt lehetett bebocsátást nyerni az épületegyüttesbe.		
Ezen a területen gyógynövénykertet alakítottak ki, mivel a szerzetesek orvoslással is foglalkoztak.		
Itt található a szertartások elvégzésének központi helye.		
A rendtagok gyűléseinek helye, itt történt az előjárók megválasztása is.		
Ebben a helyiségben készültek fel az istentiszteletre.		
A kolostor belső udvaráról nyíló helyiség, amely a közös étkezésekre szolgált.		
A kolostort a templommal összekötő oszlopos, fedett folyosó, amely az udvar felé rendszerint nyitott volt.		
Ezt az istálló melletti részt lakóépületnek használták.		
Ebből a helyiségből működtették a padlófűtést.		
Az ételek elkészítésének a helye, ahol egy pince is megtalálható volt.		
Itt bélietes kapu állt, ahol be lehetett lépni a templomba.		
A monostor vezetőjének emelt külön istentiszteleti helyiség.		

Somogyvár
Szent László Nemzeti Emlékhely

0 50 100 m

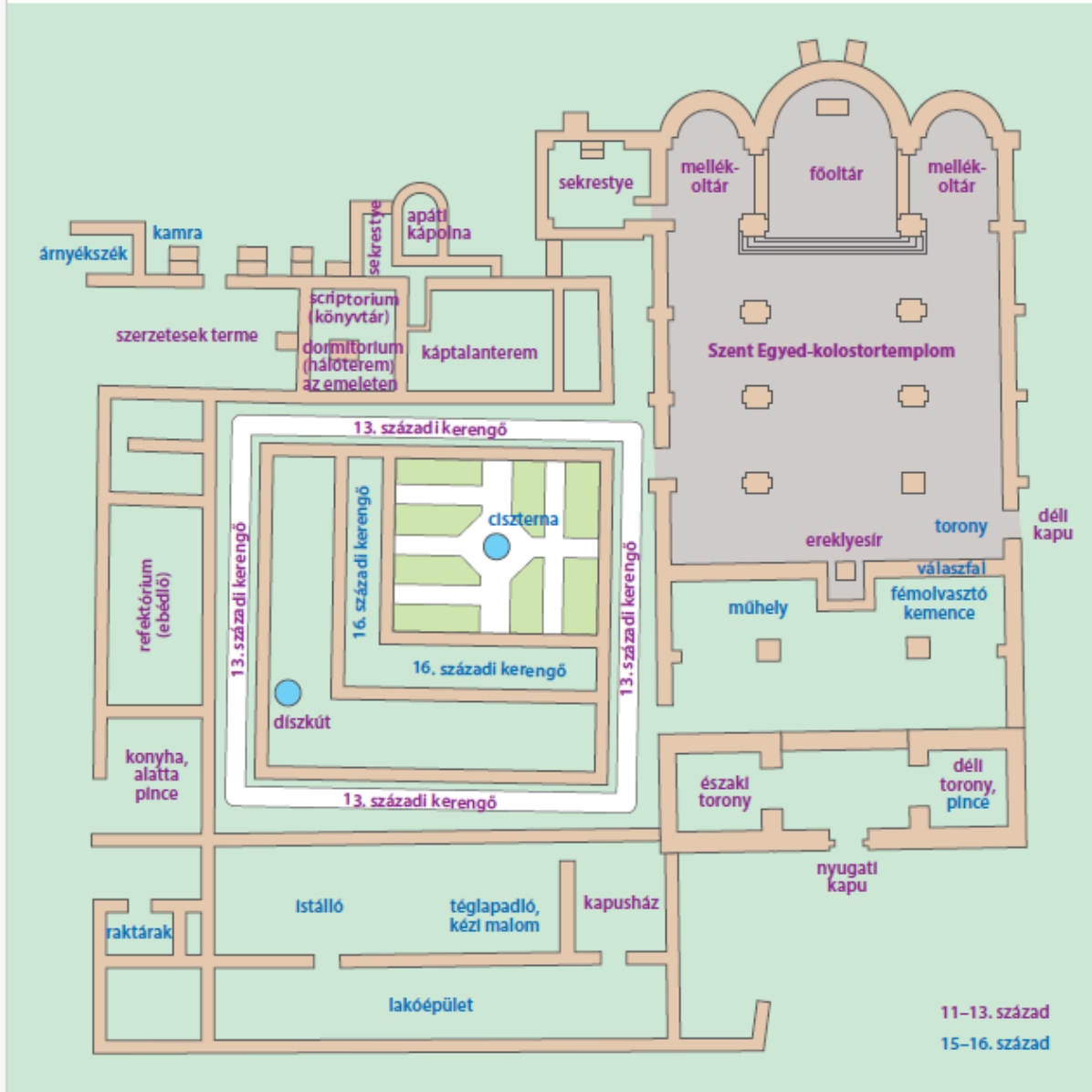

1 Szent Egyed bencés apátság	4 Látogatóközpont	7 Jászóter - sütőgetőhely	10 Vidámházi vízfolyás
2 Kilátó	5 Szabadtéri rendezvényter	8 Gyümölcsös liget	11 Parkoló
3 Szent László sétaút	6 Szőlőtábla	9 Turistaút	12 Főút

Somogyvár Szent Egyed bencés apátság

0 5 10 m

Képes krónika

A) változat

Készítsetek kisfilmet a somogyvári látogatóközpont néhány főbb látványosságáról!

- A már kialakult csoportokban dolgozzatok tovább! Minden csoport kap egy térképet és egy leírást a teendőkről.
- Keressétek fel a bejelölt öt helyszínt! Készítsetek a telefonotokkal rövid videókat, amelyeken ti is és az adott látványosság is látszik!
- Lehetőség szerint mondjatok is róluk néhány fontos információt, vagy éppen meséljétek a bennetek keltett benyomásról! Használjátok fel a bevezető órán tanultakat, illetve az előzetes felkészülés során gyűjtött ismereteket!
- Otthon vágjátok össze a felvételeket egy pár (legfeljebb öt) perces videóvá! Vágjatok alá zenét, esetleg feliratozzátok az egyes részeket!

A feldolgozandó látványosságok:

- A gótikus kerengő
- A királyszobor
- Az ereklyesír
- A szerzetesi élet színterei: refektórium, káptalanterem
- A szerzetesi élet színterei: könyvtár, apátkápolna

Képes krónika

B) változat

Készítsetek kisfilmet a somogyvári látogatóközpont néhány főbb látványosságáról!

- A már kialakult csoportokban dolgozzatok tovább! Minden csoport kap egy térképet és egy leírást a teendőkről.
- Keressétek fel a csoportotok számára kijelölt helyszínt! Készítsetek a telefonotokkal rövid videókat, amelyeken ti is és az adott látványosság is látszik!
- Lehetőség szerint mondjatok is róla néhány fontos információt, vagy éppen meséljétek a bennetek keltett benyomásról! Használjátok fel a bevezető órán tanultakat, illetve az előzetes felkészülés során gyűjtött ismereteket!
- Figyeljétek arra, hogy a megadott szempontokat a videótokban dolgozzátok fel! Emellett dobjátok fel a videót érdekességekkel, vicces elemekkel is!
- Otthon vágjátok össze a felvételeket egy pár (legfeljebb öt) perces videóvá! Vágjatok alá zenét, esetleg feliratozzátok az egyes részeket!

A feldolgozandó látványosságok és feldolgozásuk szempontjai:

1. csoport: A gótikus kerengő

- Gyűjtsétek össze, mely gótikus építészetre jellemző stílusjegyek láthatóak a kerengő rekonstrukcióján?
- Mutassátok be a kerengő funkcióját!
- Mutassátok be a természetett gyógynövényeket, és nevezetek meg néhány olyan betegséget, amelynek enyhítésére szolgálnak a természetett gyógyfüvek?

Képes krónika

B) változat

Készítsetek kisfilmet a somogyvári látogatóközpont néhány főbb látványosságáról!

- A már kialakult csoportokban dolgozzatok tovább! Minden csoport kap egy térképet és egy leírást a teendőkről.
- Keressétek fel a csoportotok számára kijelölt helyszínt! Készítsetek a telefonotokkal rövid videókat, amelyeken ti is és az adott látványosság is látszik!
- Lehetőség szerint mondjatok is róla néhány fontos információt, vagy éppen meséljétek a bennetek keltett benyomásról! Használjátok fel a bevezető órán tanultakat, illetve az előzetes felkészülés során gyűjtött ismereteket!
- Figyeljétek arra, hogy a megadott szempontokat a videótokban dolgozzátok fel! Emellett dobjátok fel a videót érdekességekkel, vicces elemekkel is!
- Otthon vágjátok össze a felvételeket egy pár (legfeljebb öt) perces videóvá! Vágjatok alá zenét, esetleg feliratozzátok az egyes részeket!

A feldolgozandó látványosságok és feldolgozásuk szempontjai:

2. csoport: A királyszobor

- Mi Szent László attribútuma, azaz olyan tulajdonsága, jelképes tárgya, amely elválaszthatatlanul hozzátartozik?
- A szobor mely eleme utalhat Szent László és Somogyvár kapcsolatára?
- Keressétek meg a Látogatóközpontban a rejtélyes királyszobrot! Milyen hasonlóságokat fedeztek fel a két szobor között?

Képes krónika

B) változat

Készítsetek kisfilmet a somogyvári látogatóközpont néhány főbb látványosságáról!

- A már kialakult csoportokban dolgozzatok tovább! Minden csoport kap egy térképet és egy leírást a teendőkről.
- Keressétek fel a csoportotok számára kijelölt helyszínt! Készítsetek a telefonotokkal rövid videókat, amelyeken ti is és az adott látványosság is látszik!
- Lehetőség szerint mondjatok is róla néhány fontos információt, vagy éppen meséljétek a bennetek keltett benyomásról! Használjátok fel a bevezető órán tanultakat, illetve az előzetes felkészülés során gyűjtött ismereteket!
- Figyeljétek arra, hogy a megadott szempontokat a videótokban dolgozzátok fel! Emellett dobjátok fel a videót érdekességekkel, vicces elemekkel is!
- Otthon vágjátok össze a felvételeket egy pár (legfeljebb öt) perces videóvá! Vágjatok alá zenét, esetleg feliratozzátok az egyes részeket!

A feldolgozandó látványosságok és feldolgozásuk szempontjai:

3. csoport: Az ereklyesír

- Fejtsétek meg az ereklyesírra írt latin felirat jelentését!
- Meséljétek el, miért lehetett volna ez Szent László sírja!
- A sír helye alapján érveljétek: vajon ez egy kiemelt sírhely volt vagy nem?

Képes krónika

B) változat

Készítsetek kisfilmet a somogyvári látogatóközpont néhány főbb látványosságáról!

- A már kialakult csoportokban dolgozzatok tovább! Minden csoport kap egy térképet és egy leírást a teendőkről.
- Keressétek fel a csoportotok számára kijelölt helyszínt! Készítsetek a telefonotokkal rövid videókat, amelyeken ti is és az adott látványosság is látszik!
- Lehetőség szerint mondjatok is róla néhány fontos információt, vagy éppen meséljétek a bennetek keltett benyomásról! Használjátok fel a bevezető órán tanultakat, illetve az előzetes felkészülés során gyűjtött ismereteket!
- Figyeljétek arra, hogy a megadott szempontokat a videótokban dolgozzátok fel! Emellett dobjátok fel a videót érdekességekkel, vicces elemekkel is!
- Otthon vágjátok össze a felvételeket egy pár (legfeljebb öt) perces videóvá! Vágjátok alá zenét, esetleg feliratozzátok az egyes részeket!

A feldolgozandó látványosságok és feldolgozásuk szempontjai:

4. csoport: Refektórium, káptalanterem

- Miért ez a két helyiség volt a közösség számára a legfontosabb tér?
- Mikor és mit imádkoztak a szerzetesek a nap során? Mikor és mit ettek a szerzetesek a nap során?
- Mutassatok be egy zsolozsmát és egy közös étkezést!

Képes krónika

B) változat

Készítsetek kisfilmet a somogyvári látogatóközpont néhány főbb látványosságáról!

- A már kialakult csoportokban dolgozzatok tovább! Minden csoport kap egy térképet és egy leírást a teendőkről.
- Keressétek fel a csoportotok számára kijelölt helyszínt! Készítsetek a telefonotokkal rövid videókat, amelyeken ti is és az adott látványosság is látszik!
- Lehetőség szerint mondjatok is róla néhány fontos információt, vagy éppen meséljétek a bennetek keltett benyomásról! Használjátok fel a bevezető órán tanultakat, illetve az előzetes felkészülés során gyűjtött ismereteket!
- Figyeljétek arra, hogy a megadott szempontokat a videótokban dolgozzátok fel! Emellett dobjátok fel a videót érdekességekkel, vicces elemekkel is!
- Otthon vágjátok össze a felvételeket egy pár (legfeljebb öt) perces videóvá! Vágjátok alá zenét, esetleg feliratozzátok az egyes részeket!

A feldolgozandó látványosságok és feldolgozásuk szempontjai:

5. csoport: Könyvtár, apátkápolna

- Sorolj fel szerzetesek által végzett szellemi munkákat a középkorban!
- Mit jelent, hogy Somogyvár hiteleshely lett? Mi ennek a jelentősége?
- Miért lehetett szüksége az apátoknak önálló kápolnára?

C) változat

Készítsetek a somogyvári látogatóközpont néhány főbb látványosságát bemutató prospektust!

- A már kialakult csoportokban dolgozzatok tovább! Minden csoport kap egy térképet és egy leírást a teendőkről.
- Keressétek fel a bejelölt öt helyszínt! Készítsetek a telefonotokkal fotókat, amelyeken ti is és az adott látványosság is látszik!
- Otthon rendezzétek a fotókat két A4-es lapra, és írjatok közéjük ismeretterjesztő, ajánló, kedvcsináló rövid szövegeket! Legyen a végeredmény egy szép, nyomtatható kiadvány, amit ti is szívesen kézbe vennétek!
- A szövegek írásához használjátok fel a bevezető órán tanultakat, illetve az előzetes felkészülés során gyűjtött ismereteket! Az információk mellett írjatok a személyes élményeitekről, benyomásaitokról is!

A feldolgozandó látványosságok:

- A gótikus kerengő
- A királyszobor
- Az ereklyesír
- A szerzetesi élet színterei: refektórium, káptalanterem
- A szerzetesi élet színterei: könyvtár, apátkápolna

Helyszíni kvíz / Tudáspróba

Most kiderül, mire emlékeztek a bevezető órán tanultakból és a helyszínen látottakból!
Válasszátok ki a helyes megoldást!

1. Melyik Szent László legendában szerepelnek 0–50 millió éves óriási eukarióta egysejtűek maradványai. Méretük általában 0,5–3 cm, de találtak már 12 cm átmérőjű példányt is.

A) Szent László füve	B) Szent László pénze	C) A bivalycsoda	D) A vízfakasztás
----------------------	-----------------------	------------------	-------------------

2. Ki volt az a régész, aki elsőként kezdett hozzá az apátság szakszerű feltárásához?

A) Gerecze Péter	B) Bakay Kornél	C) Rómer Flóris	D) Harsányi Ferenc
------------------	-----------------	-----------------	--------------------

3. Melyik jelmondat köthető a Somogyvárt egykor birtokló Széchenyi-családhoz?

A) Sors bona nihil aliud	B) Pace Deo volente bello	C) Si Deus pro nobis quis contra nos	D) Corde aperto manibusque extensis
--------------------------	---------------------------	--------------------------------------	-------------------------------------

4. Kinek mondta a krónika szerint Miklós ispán: „Ha kedves az életed, a kardot válaszd!”?

A) I. András	B) Salamon	C) Béla herceg	D) Szent László
--------------	------------	----------------	-----------------

5. A somogyvári templom építésének mely nyomai láthatóak ma is?

A) kőfogó olló maradványa	B) habarcstál maradványai	C) daru maradványai	D) állványzatot tartó lyukak
---------------------------	---------------------------	---------------------	------------------------------

6. Honnan lehet tudni, hogy hány hermelin bőrből készült egy palást, vagy prém?

A) A hermelinnek fekete a farka – ahány fekete pötty, annyi hermelin.	B) A hermelinnek az orrát is felhasználták, annak elütő színe alapján.	C) A hermelinek számát lehetetlen meghatározni.	D) A téli bundát nyáron barnára cserélik, így a barnás árnyalatokból lehet következtetni a felhasznált hermelinek számára.
---	--	---	--

7. Kik / mik voltak Várad várának talizmánjai a 17. századi török leírás szerint?

A) Szent István, Szent Imre és Szent László szobrai.	B) A 4000 bolt, ami a városban volt.	C) A város fürdői.	D) A váradi vilajet hatalmas adóbevételei.
--	---	--------------------	--

8. Melyik Szent László- legendához kapcsolódnak Arany János verssorai:

„Az győzött le minket harcon:
A hívásra ő jelent meg,
Vállal magasb mindeneknél
Sem azelőtt, sem azóta
Nem láttuk azt a seregnél.”

A) Tordai-hasadék	B) A kerlési kaland	C) Salamon futása	D) A patrocínium- csoda
-------------------	---------------------	-------------------	----------------------------

9. A felsoroltak közül melyik esemény NEM szerepel a középkorban született Szent Lászlóról szóló énekben (Novae laudis extollamus)?

A) Váradon Szűz Máriának szentelt templomot emelt.	B) Lengyelországban született.	C) Legyőzte a tatárokat.	D) Salamon helyébe lépett.
--	--------------------------------------	-----------------------------	-------------------------------

10. Melyik királyunk temetkezett az általa alapított szekszárdi bencés monostorba?

A) I. Béla	B) I. András	C) I. Géza	D) Aba Sámuel
------------	--------------	------------	---------------

11. Milyen állat szalad fel Szent László lándzsájára a legenda szerint?

A) fekete nyest	B) fehér menyét	C) fehér hermelin	D) szürke farkas
-----------------	-----------------	-------------------	------------------

12. Mire használták a Váradon őrzött fejereklyéjét a középkori leírások szerint a következők közül?

A) királykoronázás	B) házasságkötés	C) tanúvallomások esetén erre tettek esküt	D) hadi vállalkozások isteni megerősítésére
--------------------	------------------	--	---

13. Kiket avattatott szentté László király a következők közül?

A) Erzsébet	B) Piroska	C) András és Benedek	D) Kozma és Damján
-------------	------------	-------------------------	-----------------------

14. Mit gyógyít Szent László füve, a kígyótárnics?

A) kolera	B) himlő	C) tífusz	D) pestis
-----------	----------	-----------	-----------

15. Melyik szerzetesrendhez köthetőek a Látogatóközpont félköríves barokk festményei?

A) bencés	B) ciszterci	C) pálos	D) ferences
-----------	--------------	----------	-------------

16. Miként mutatja a Képes krónika, hogy Salamon nem a saját erejéből lett király?

A) IV. Henrik császár koronázta meg Salamont.	B) IV. Henrik császár kezében van a magyar korona.	C) IV. Henrik császár küldöttei segítették trónra Salamont.	D) IV. Henrik császár testvére, Judit lett Salamon felesége.
---	--	---	--

17. Mi történt az apátsággal, miután már nem lakták szerzetesek?

A) Tetőt emeltek fölé, hogy megóvják a pusztulástól.	B) A köveit széthordták a környék építkezéseihez.	C) A török felégette, lerombolta, elpusztította.	D) Földrengés következtében összedőlt.
--	---	--	--

18. Melyik törvényrészletet adta ki Szent László király a következők közül?

A) „Ha pedig valaki kirántott karddal másvalakit megcsönkít, akár a szemén, akár a lábán, akár a kezén, testének hasonló sérelmét szenvedje.”	B) „Mert az egy nyelvű és egy szokású ország gyenge és esendő.”	C) „Ha valamely szabad tíz dénár értékűt lop, akasszák fel.”	D) „Ha valaki négylábú állatot vagy ennek megfelelő értékű dolgot, avagy húsz dénár értékű ruhát lopott, mint tolvajt ítéljék el.”
---	---	--	--

19. Mi volt a neve Szent László édesanyjának?

A) Richeza	B) Adelheid	C) Judit	D) Eufémia
------------	-------------	----------	------------

20. A felsoroltak közül melyik esemény NEM szerepel Szent László montecassinói apátnak írt levelében?

A) Elfoglalta Horvátországot.	B) Szent Benedek ereklyét kért.	C) Legyőzött pogány népeket.	D) A Szent Egyed monostort adományokkal halmozta el.
-------------------------------	---------------------------------	------------------------------	--

21. Melyik Szent László legenda NINCS ábrázolva a búcsúszentlászlói félköríves barokk festményeken a következők közül?

A) A vízfakasztás	B) László pénze	C) A vadászat	D) A beteg fiú meggyógyítása
-------------------	-----------------	---------------	------------------------------

22. Melyik városban található a következők közül középkorban alapított Szent Egyednek szentelt templom?

A) Kolozsvár	B) Pozsony	C) Bártfa	D) Munkács
--------------	------------	-----------	------------

23. Mely állatot kapta László serege az éhenhalás elkerülésére Istentől?

A) juh	B) kecske	C) bivaly	D) tyúk
--------	-----------	-----------	---------

24. Milyen alakú a feltárt Szent György plébánia?

A) négyzet	B) félköríves	C) latin kereszt alakú	D) ellipszis
------------	---------------	------------------------	--------------

25. Miért állnak gyakran sziklás talajon a Képes krónikában a szereplők?

A) A középkorban csak sziklás utak voltak.	B) Ezt volt a legegyszerűbb megfesteni.	C) Ez mutatja, mennyire hiteles az ábrázolt esemény.	D) Ez egy szokványos, dekoratív ábrázolás.
--	---	--	--

Drámapedagógia

1. csoport: Apátválasztás Somogyváron (1204)

Ebben a feladatban egy, Somogyváron történt fontos – részben fiktív – esemény szereplőivé váltok. Játsszátok el, mutassátok be a többieknek!

- A már kialakult csoportokban dolgozzatok tovább! Minden csoport kapott már egy történelmi eseményt, annak leírását és a hozzá tartozó szerepkártyákat.
- Osszátok ki a szerepeket! Nem kell feltétlenül minden csoporttagnak szerepelnie, lehetnek a „tömeg” részei vagy csak az előkészületekben segítenek. Ha nem vagytok elegenden, nem kell minden szerepet kiosztani, találjátok ki, hogy a jelenet melyik részét adjátok elő!
- Találjátok ki a bemutatótok formáját! Rövid szöveges jelenet lesz: párbeszéd vagy vita két szereplő között, esetleg a tömeghez intézett beszéd? Mozgásos jelenet lesz: eljátsszátok a felvonulást, a harcot, vagy amit éppen a jelenet megkövetel? Élőképet készítenek: beálltok egy előre megtervezett, kifejező, hatásos pózba?
- Készüljete fel az előadásra! Írjátok meg az elhangzó rövid szövegeket, ha lesznek! Találjátok ki a mozgást, a mozdulatokat, a pózokat! Ha megoldható, akkor készítenek előre az előadáshoz kellékeket. Megpróbálhatjátok az öltözékekkel is kifejezni a kor hangulatát.
- Mutassátok be a többi csoportnak az alkotásotokat! Ne áruljátok el, miről van szó, azt nekik kell kitalálniuk!

Apátválasztás (1204)

Az apátságban többnyire francia szerzetesek éltek, akiknek joguk volt maguk közül választani elöljáróikat. Az alapítólevél szerint bárki is lesz a somogyvári apát, annak engedelmességet kell fogadni a franciaországi Saint-Gilles apátjának. Ugyanakkor a monostor királyi alapítású volt, így a király volt az oltalmazója.

1204-ben Imre király az elhunyt apát helyére magyar apátot nevezett ki, ezért a francia szerzetesek jogaikat féltve a pápához fordultak. A viszálykodás alatt tűzvész pusztított a bazilikában, mely súlyosan megsérült. A főapszis déli fele, az északi szentély, az északi főfal és az északnyugati torony északkeleti szöglete leomlott (vagy legalábbis megsérült), s ezeket a falakat is újra kellett építeni. Ennek módja is a vita tárgyát képezte.

A jelenet a tűzvész után játszódik. Játsszátok el az apátválasztást is!

Szerepek

Imre király: Somogyvárra érkezik, és hozza magával az általa kinevezendő apátot.

Imre által kinevezett magyar apát: bevonul Imrével, és beszédet mond / érvel maga mellett.

Szerzetesek: a káptalanteremben összegyűlő somogyvári szerzetesek, akik állást foglalnak a király jelöltje ellen, titkos szavazással választanak másik apátot.

A szerzetesek által jelölt apát: érvel / panaszkodik a királynak.

2. csoport: A somogyvári apátság alapítása (1091)

Ebben a feladatban egy, Somogyvárhoz kapcsolódót fontos esemény szereplőivé váltok. Játsszátok el, mutassátok be a többieknek!

- A már kialakult csoportokban dolgozzatok tovább! Minden csoport kapott már egy történelmi eseményt, annak leírását és a hozzá tartozó szerepkártyákat.
- Osszátok ki a szerepeket! Nem kell feltétlenül minden csoporttagnak szerepelnie, lehetnek a „tömeg” részei vagy csak az előkészületekben segítenek. Ha nem vagytok elegenden, nem kell minden szerepet kiosztani, találjátok ki, hogy a jelenet melyik részét adjátok elő!
- Találjátok ki a bemutatótok formáját! Rövid szöveges jelenet lesz: párbeszéd vagy vita két szereplő között, esetleg a tömeghez intézett beszéd? Mozgásos jelenet lesz: eljátsszátok a felvonulást, a harcot, vagy amit éppen a jelenet megkövetel? Élőképet készítenek: beálltok egy előre megtervezett, kifejező, hatásos pózba?
- Készüljete fel az előadásra! Írjátok meg az elhangzó rövid szövegeket, ha lesznek! Találjátok ki a mozgást, a mozdulatokat, a pózokat! Sokat dob az előadáson, ha egy tömegjelenethez készítenek hordozható táblákat feliratokkal, követelésekkel. Megpróbálhatjátok az öltözékekkel is kifejezni a kor hangulatát.
- Mutassátok be a többi csoportnak az alkotásokat! Ne áruljátok el, miről van szó, azt nekik kell kitalálniuk!

A somogyvári apátság alapítása (1091)

1091-ben I. László a horvátországi hadjáratot követően Somogyváron bencés monostort alapított, amelyet Szent Péter és Pál, illetve Szent Egyed tiszteletére szenteltetett és a dél-franciaországi Saint-Gilles du Gard monostorának adományozott. Megállapításra kerültek a monostor birtokai, megalakult az első szerzetesi közösség, Péter apát vezetésével, vélhetően francia származásúakból. Az alapításnál megjelentek: László király, a király öccse: Lampert herceg, unokatestvére, Dávid herceg (Salamon király öccse), az orosz Jaroszláv herceg, a veszprémi püspök, a somogyvári Péter apát, maga Saint-Gilles apátja, Odilo, illetve egy pápai legátus is, Teuzo.

László érezhette, hogy a horvát területekre való terjeszkedése II. Orbán pápa rosszallását fogja kiváltani. Ez be is következett, hiszen a somogyvári apátság alapításán – amelyre nem sokkal a horvátországi hadjáratot követően került sor – a király és a pápa közt felmerülő ellentétek elrendezésére lehetőség nyílt. Ezért volt jelen a pápai legátus is, miközben gesztus volt a francia bencések Magyarországra telepítése is.

Szerepek

I. László király és kísérete (Lampert és Dávid hercegek, Jaroszláv herceg, veszprémi püspök): bevonulnak, László a díszhelyre ül, majd beszédet mond az alapítás okairól és kiemeli az adott jogokat és javadalmakat – ld. itt: [A somogyvári bencés apátság | Breuerpress International](#).

Péter, somogyvári apát: hódolva, letérdelve köszöni meg a király kegyességét.

Odilo, Saint-Gilles apátja: Franciaországból érkezett, fáradt, köszönti a királyt, a legátust és a kíséretet, és érvel az apátság önállósága mellett, amely csak az ő fennhatóságát fogadja el

Teuzo, pápai legátus: II. Orbán nevében értékeli László gesztusát a pápa felé, de a horvátországi helyzetbe még nem nyugodott bele.

A hívek és szerzetesek: hálásan állnak az udvaron, követik az eseményeket, a végén közös imában és énekekben dicsőítik a királyt és Szent Egyedet.

3. csoport: A kocsicsoda

Ebben a feladatban egy, némely legendaváltozatban tévesen Somogyvárhoz is kapcsolható fontos esemény szereplőivé váltok. Játsszátok el, mutassátok be a többieknek!

- A már kialakult csoportokban dolgozzatok tovább! Minden csoport kapott már egy történelmi eseményt, annak leírását és a hozzá tartozó szerepkártyákat.
- Osszátok ki a szerepeket! Nem kell feltétlenül minden csoporttagnak szerepelnie, lehetnek a „tömeg” részei vagy csak az előkészületekben segítenek. Ha nem vagytok elegenden, nem kell minden szerepet kiosztani, találjátok ki, hogy a jelenet melyik részét adjátok elő!
- Találjátok ki a bemutatótok formáját! Rövid szöveges jelenet lesz: párbeszéd vagy vita két szereplő között, esetleg a tömeghez intézett beszéd? Mozgásos jelenet lesz: eljátsszátok a felvonulást, a harcot, vagy amit éppen a jelenet megkövetel? Élőképet készítenek: beálltok egy előre megtervezett, kifejező, hatásos pózba?
- Készüljete fel az előadásra! Írjátok meg az elhangzó rövid szövegeket, ha lesznek! Találjátok ki a mozgást, a mozdulatokat, a pózokat! Sokat dob az előadáson, ha egy tömegjelenethez készítenek hordozható táblákat feliratokkal, követelésekkel. Megpróbálhatjátok az öltözékekkel is kifejezni a kor hangulatát.
- Mutassátok be a többi csoportnak az alkotásotokat! Ne áruljátok el, miről van szó, azt nekik kell kitalálniuk!

A kocsicsoda

Pontosan nem tudjuk, hol halt meg László király. Az uralkodó holttestével Várad felé induló kocsi csodájából ítélve biztosan mondhatjuk, hogy nem Váradon. De a temetés 1095. július 29-én a váradi székesegyházban volt.

A végakarát teljesítésének követelményére figyelmeztető kocsicsoda Váradra vezette a temetési menetet. A legenda elbeszélése szerint a hívek a nagy nyári meleg és a hosszú út miatt haboztak a holttestet Váradra vinni. Okosabbnak látták a fehérvári egyház mellett dönteni. Más elképzelés szerint eredetileg Somogyvárra hozták Lászlót, és csak évekkel később került Váradra, de ez az elképzelés tudományosan nem megalapozott.

Egy fogadóhoz érve, a fáradtságtól és a szomorúságtól elcsigázva elaludtak. Miután elnyomta őket az álom, a kocsi, amelyre a testet rakták, mindenféle állati vonóerő nélkül magától megindult Váradra a helyes úton. Ébredés után a hívek mindenfelé keresték, amíg meg nem találták a Várad felé magától futó szekeret. Látván, hogy a király testét isteni erő viszi ama helyre, ahová temetkezését maga választotta, útjukat minden habozás nélkül Várad felé vették.

A távolságtól függően a holttest ideszállítása több-kevesebb napot vett igénybe. Útközben lovon vagy gyalog sokan csatlakoztak a látványos gyászmenethez és Váradig kísérték a királyt utolsó útjára.

Szerepek

László holtteste a bárddal: őt viszi a kocsi, és látványára csodás gyógyulások történnek.

László holttestét szállítók: vitatkoznak, hová vigyék, elalszanak, majd keresik és megtalálják az önállóan közlekedő kocsit.

A kocsit mozgatók: ők azok, akik elviszik Várad felé a kocsit.

Gyászoló, ünneplő tömeg: csatlakoznak a halottas menethez, énekel, imával kísérik Váradra Szent Lászlót.

4. csoport: Szent László látomása a szarvassal

Ebben a feladatban egy, bizonyos helyi változatokban Somogyvárhoz, a krónika szerint azonban a váci templom megalapításához kapcsolódó esemény szereplőivé váltok. Játsszátok el, mutassátok be a többieknek!

- A már kialakult csoportokban dolgozzatok tovább! Minden csoport kapott már egy történelmi eseményt, annak leírását és a hozzá tartozó szerepkártyákat.
- Osszátok ki a szerepeket! Nem kell feltétlenül minden csoporttagnak szerepelnie, lehetnek a „tömeg” részei vagy csak az előkészületekben segítenek. Ha nem vagytok elegenden, nem kell minden szerepet kiosztani, találjátok ki, hogy a jelenet melyik részét adjátok elő!
- Találjátok ki a bemutatótok formáját! Rövid szöveges jelenet lesz: párbeszéd vagy vita két szereplő között, esetleg a tömeghez intézett beszéd? Mozgásos jelenet lesz: eljátsszátok a felvonulást, a harcot, vagy amit éppen a jelenet megkövetel? Élőképet készítenek: beálltok egy előre megtervezett, kifejező, hatásos pózba?
- Készüljete fel az előadásra! Írjátok meg az elhangzó rövid szövegeket, ha lesznek! Találjátok ki a mozgást, a mozdulatokat, a pózokat! Sokat dob az előadáson, ha egy tömegjelenethez készítenek hordozható táblákat feliratokkal, követelésekkel. Megpróbálhatjátok az öltözékekkel is kifejezni a kor hangulatát.
- Mutassátok be a többi csoportnak az alkotásotokat! Ne áruljátok el, miről van szó, azt nekik kell kitalálniuk!

Szent László látomása a szarvassal

Keressétek meg a Látogatóközpontban ezt a képet és a hozzá tartozó leírást, amely alapján aztán játsszátok el a jelenetet!

Szerepek

Géza herceg: koronásan, lovon.

László herceg: lovon.

Szarvas: ugrik és fut.

Nyilazó, dárdavető katonák: kísérik a hercegeket és próbálják eltalálni a szarvast.

5. csoport: Ferdeszájú Boleszló zarándoklata Somogyváron (1113)

Ebben a feladatban egy, Somogyváron történt fontos esemény szereplőivé váltok. Játsszátok el, mutassátok be a többieknek!

- A már kialakult csoportokban dolgozzatok tovább! Minden csoport kapott már egy történelmi eseményt, annak leírását és a hozzá tartozó szerepkártyákat.
- Osszátok ki a szerepeket! Nem kell feltétlenül minden csoporttagnak szerepelnie, lehetnek a „tömeg” részei vagy csak az előkészületekben segítenek. Ha nem vagytok elegenden, nem kell minden szerepet kiosztani, találjátok ki, hogy a jelenet melyik részét adjátok elő!
- Találjátok ki a bemutatótok formáját! Rövid szöveges jelenet lesz: párbeszéd vagy vita két szereplő között, esetleg a tömeghez intézett beszéd? Mozgásos jelenet lesz: eljátsszátok a felvonulást, a harcot, vagy amit éppen a jelenet megkövetel? Élőképet készítenek: beálltok egy előre megtervezett, kifejező, hatásos pózba?
- Készüljete fel az előadásra! Írjátok meg az elhangzó rövid szövegeket, ha lesznek! Találjátok ki a mozgást, a mozdulatokat, a pózokat! Sokat dob az előadáson, ha egy tömegjelenethez készítenek hordozható táblákat feliratokkal, követelésekkel. Megpróbálhatjátok az öltözékekkel is kifejezni a kor hangulatát.
- Mutassátok be a többi csoportnak az alkotásotokat! Ne áruljátok el, miről van szó, azt nekik kell kitalálniuk!

Ferdeszájú Boleszló zarándoklata Somogyváron (1113)

Anonymus Gallus szerint Ferdeszájú Boleszló részben a Zbigniew (Ferdeszájú Boleszló testvére, aki a magyar Álmos herceghez hasonlóan többször fellázadt bátyja ellen) megvakítása miatti büntudat következtében, de a kormányzat felelősségétől is áthatva, az isteni hatalom oltalmába ajánlotta Lengyelországot, és egy zarándokútra vállalkozott Szent Egyedhez (azaz Somogyvárra) és Szent István királyhoz (azaz Székesfehérvárra).

„A zarándoklat a Quadragesima idején történt és ő nem is törte meg a böjtöt. Minden tekintetben rendkívül ájtatosan viselkedett: gyalog, gyakran mezítláb ment a templomba a püspökök és káplánok kíséretében, ott sokáig maradt, a bűnbánati litániát is elvégezve, megmosta a szegények lábát és alamizsnát osztott. Egész útján mindenütt nagy tisztelettel fogadták. Ha egy püspöki hely, apátság vagy prépostság felé közeledett, akkor a püspök vagy apát, de néha Kálmán magyar király is eléje ment a fogadására. Mindenütt adományt adott, a főbb helyeken aranyat is és miseruhát. A magyar király által mellé adott szolgák és kísérők feljegyezték, hogy hol fogadták őt szorgalmatosabban vagy hanyagabban, s erről hírt adtak a királynak is: aki nagyobb tisztelettel fogadta, az a király barátja lett és kegyelmét elnyerte.”

Szerepek

Ferdeszájú Boleszló: darócruhás zarándok, aki bűnbánatot tart.

Kálmán király: fogadja Boleszlót, és megértően, figyelmesen bánik a zarándokkal.

A somogyvári apát: kinyitja a kaput, és Szent Egyed ereklyéjénél feloldozza a gyónó Boleszlót.

Boleszló kísérete: mindenhová követik a lengyel uralkodót és együtt imádkoznak vele.

Anonymus Gallus somogyvári szerzetes: Somogyváron csatlakozik a zarándokhoz és elkíséri őt Lengyelországba.

Bencés szerzetesek: az apát kísérete.

Kiegészítő feladat: Mémkészítés

A 3. d. feladat dramatikus előadásai kiegészítéseként ajánljuk ezt a feladatot. Itt végre teljesen szabadon ereszthetitek a fantáziátokat!

- Dolgozhattok a már kialakult csoportokban, de bármilyen új felállásban is! Gondolatindítónak megkapjátok a 3. d. feladatban szereplő öt történelmi esemény leírását.
- Készítsetek mémet bármilyen képanyag felhasználásával, amely valamelyik bemutatott történelmi eseményhez vagy bármilyen más, Somogyvárhoz kapcsolódó eseményhez, épülethez, jelenséghez, fogalomhoz köthető!

1. Apátválasztás (1204)

Az apátságban többnyire francia szerzetesek éltek, akiknek joguk volt maguk közül választani előljáróikat. Az alapítólevél szerint bárki is lesz a somogyvári apát, annak engedelmességet kell fogadni a franciaországi Saint-Gilles apátjának. Ugyanakkor a monostor királyi alapítású volt, így a király volt az oltalmazója.

1204-ben Imre király az elhunyt apát helyére magyar apátot nevezett ki, ezért a francia szerzetesek jogaikat féltve a pápához fordultak. A viszálykodás alatt tűzvész pusztított a bazilikában, amely súlyosan megsérült. A főapszis déli fele, az északi szentély, az északi főfal és az északnyugati torony északkeleti szöglete leomlott (vagy legalábbis megsérült), s ezeket a falakat is újra kellett építeni. Ennek módja is a vita tárgyát képezte.

A jelenet a tűzvész után játszódik. Játsszátok el az apátválasztást is!

Kiegészítő feladat: Mémkészítés

A 3. d. feladat dramatikus előadásai kiegészítéseként ajánljuk ezt a feladatot. Itt végre teljesen szabadon ereszthetitek a fantáziátokat!

- Dolgozhattok a már kialakult csoportokban, de bármilyen új felállásban is! Gondolatindítónak megkapjátok a 3. d. feladatban szereplő öt történelmi esemény leírását.
- Készítsetek mémet bármilyen képanyag felhasználásával, amely valamelyik bemutatott történelmi eseményhez vagy bármilyen más, Somogyvárhoz kapcsolódó eseményhez, épülethez, jelenséghez, fogalomhoz köthető!

2. A somogyvári apátság alapítása (1091)

1091-ben I. László a horvátországi hadjáratot követően Somogyváron bencés monostort alapított, amelyet Szent Péter és Pál, illetve Szent Egyed tiszteletére szenteltetett és a dél-franciaországi Saint-Gilles du Gard monostorának adományozott. Megállapításra kerültek a monostor birtokai, megalakult az első szerzetesi közösség, Péter apát vezetésével, vélhetően francia származásúakból. Az alapításnál megjelentek: László király, a király öccse: Lampert herceg, unokatestvére, Dávid herceg (Salamon király öccse), az orosz Jaroszláv herceg, a veszprémi püspök, a somogyvári Péter apát, maga Saint-Gilles apátja, Odilo, illetve egy pápai legátus is, Teuzo.

László érezhette, hogy a horvát területekre való terjeszkedése II. Orbán pápa rosszallását fogja kiváltani. Ez be is következett, hiszen a somogyvári apátság alapításán – amelyre nem sokkal a horvátországi hadjáratot követően került sor – a király és a pápa közt felmerülő ellentétek elrendezésére lehetőség nyílt. Ezért volt jelen a pápai legátus is, miközben gesztus volt a francia bencések Magyarországra telepítése is.

Kiegészítő feladat: Mémkészítés

A 3. d. feladat dramatikus előadásai kiegészítéseként ajánljuk ezt a feladatot. Itt végre teljesen szabadon ereszthetitek a fantáziátokat!

- Dolgozhattok a már kialakult csoportokban, de bármilyen új felállásban is! Gondolatindítónak megkapjátok a 3. d. feladatban szereplő öt történelmi esemény leírását.
- Készítsetek mémet bármilyen képanyag felhasználásával, amely valamelyik bemutatott történelmi eseményhez vagy bármilyen más, Somogyvárhoz kapcsolódó eseményhez, épülethez, jelenséghez, fogalomhoz köthető!

3. A kocsicsoda

Pontosan nem tudjuk, hol halt meg László király. Az uralkodó holttestével Várad felé induló kocsi csodájából ítélve biztosan mondhatjuk, hogy nem Váradon. De a temetés 1095. július 29-én a váradi székesegyházban volt.

A végakarát teljesítésének követelményére figyelmeztető kocsicsoda Váradra vezette a temetési menetet. A legenda elbeszélése szerint a hívek a nagy nyári meleg és a hosszú út miatt haboztak a holttestet Váradra vinni. Okosabbnak látták a fehérvári egyház mellett dönteni. Más elképzelés szerint eredetileg Somogyvárra hozták Lászlót, és csak évekkel később került Váradra, de ez az elképzelés tudományosan nem megalapozott.

„Egy fogadóhoz érve, a fáradságtól és a szomorúságtól elcsigázva elaludtak. Miután elnyomta őket az álom, a kocsi, amelyre a testet rakták, mindenféle állati vonóerő nélkül magától megindult Váradra a helyes úton. Ébredés után a hívek mindenfelé keresték, amíg meg nem találták a Várad felé magától futó szekeret. Látván, hogy a király testét isteni erő viszi ama helyre, ahová temetkezését maga választotta, útjukat minden habozás nélkül Várad felé vették.” *(Képes krónika, 14. század)*

A távolságtól függően a holttest ideszállítása több-kevesebb napot vett igénybe. Útközben lovon vagy gyalog sokan csatlakoztak a látványos gyászmenethez és Váradig kísérték a királyt utolsó útjára.

Kiegészítő feladat: Mémkészítés

A 3. d. feladat dramatikus előadásai kiegészítéseként ajánljuk ezt a feladatot. Itt végre teljesen szabadon ereszthetitek a fantáziátokat!

- Dolgozhattok a már kialakult csoportokban, de bármilyen új felállásban is! Gondolatindítónak megkapjátok a 3. d. feladatban szereplő öt történelmi esemény leírását.
- Készítsetek mémet bármilyen képanyag felhasználásával, amely valamelyik bemutatott történelmi eseményhez vagy bármilyen más, Somogyvárhoz kapcsolódó eseményhez, épülethez, jelenséghez, fogalomhoz köthető!

4. Szent László látomása a szarvassal

„Géza és László hercegek azután seregükkel Fehérvárra mentek [...] Géza, a magyarok ösztönzésére elfogadta az ország koronáját. Koronázása után elment arra a helyre, ahol a látomás történt, és tanakodott öccsével, Lászlóval, hogy a Szűzanya tiszteletére építendő egyháznak hol vessék meg alapját. És mikor ott állottak Vác alatt, ahol most Boldog Péter apostol egyháza van, egy szarvas jelent meg nekik, szarvai tele égő gyertyákkal; eliramodott előlük az erdő felé, és lábát azon a helyen vetette meg, hol most a monostor van. A vitézek rányilaztak, mire a Dunába szökkent, és többé nem látták. Ennek láttára szólott Szent László: »Bizony nem szarvas volt ez, hanem Isten angyala.« És mondotta Géza király: »Mondjad, kedves öcsém, mit jelentettek az égő gyertyák, miket a szarvas agancsán láttunk?« Felelt Szent László: »Nem agancsok voltak azok, hanem szárnyak, nem is égő gyertyák, hanem fényes tollak, lábát pedig azért vetette meg ott, mivel megjelölte a helyet, hogy ott építsük fel a Boldogságos Szűz egyházát, s nem másutt!«” (Képes krónika)

Kiegészítő feladat: Mémkészítés

A 3. d. feladat dramatikus előadásai kiegészítéseként ajánljuk ezt a feladatot. Itt végre teljesen szabadon ereszthetitek a fantáziátokat!

- Dolgozhattok a már kialakult csoportokban, de bármilyen új felállásban is! Gondolatindítónak megkapjátok a 3. d. feladatban szereplő öt történelmi esemény leírását.
- Készítsetek mémet bármilyen képanyag felhasználásával, amely valamelyik bemutatott történelmi eseményhez vagy bármilyen más, Somogyvárhoz kapcsolódó eseményhez, épülethez, jelenséghez, fogalomhoz köthető!

5. Ferdeszájú Boleszló zarándoklata Somogyváron (1113)

Anonymus Gallus szerint Ferdeszájú Boleszló részben a Zbigniew (Ferdeszájú Boleszló testvére, aki a magyar Álmos herceghez hasonlóan többször fellázadt bátyja ellen) megvakítása miatti büntület következtében, de a kormányzat felelősségétől is áthatva, az isteni hatalom oltalmába ajánlotta Lengyelországot, és egy zarándokútra vállalkozott Szent Egyedhez (azaz Somogyvárra) és Szent István királyhoz (azaz Székesfehérvárra).

„A zarándoklat a Quadragesima idején történt és ő nem is törte meg a böjtöt. Minden tekintetben rendkívül ájtatosan viselkedett: gyalog, gyakran mezítláb ment a templomba a püspökök és káplánok kíséretében, ott sokáig maradt, a bűnbánati litániát is elvégezve, megmosta a szegények lábát és alamizsnát osztott. Egész útján mindenütt nagy tisztelettel fogadták. Ha egy püspöki hely, apátság vagy prépostság felé közeledett, akkor a püspök vagy apát, de néha Kálmán magyar király is eléje ment a fogadására. Mindenütt adományt adott, a főbb helyeken aranyat is és miseruhát. A magyar király által melléje adott szolgák és kísérők feljegyezték, hogy hol fogadták őt szorgalmatosabban vagy hanyagabban, s erről hírt adtak a királynak is: aki nagyobb tisztelettel fogadta, az a király barátja lett és kegyelmét elnyerte.”

Tanórai utófeldolgozás

Feladatlap

1. A feladat a somogyvári apátság alapításához kapcsolódik. Oldd meg a feladatokat a forrás és ismereteid segítségével!

„[László király] Átadta pedig a **a)** regula szerinti kormányzás végett a mondott apátnak és utódainak oly módon, hogy bárki lesz somogyi apát a világ végezetéig, az azon időben levő **b)** flaviusi völgyi Szent Egyed monostor apátjának igaz engedelmességet fogadjon és azt meg is tartsa élete végéig. Ezentúl az említett igen kiváló király nem ítélve magát alábbvalónak elődeinél, azzal a feltétellel és a szabadság azon örökös jogával alapította ezt a fentemlített egyházat, hogy Isten és a szentek után, akiknek a tiszteletére felszentelték azt, annak apátja csak őrá hallgasson, csak ő előtte hajoljon meg, **c)** őt ismerje egyedül minden szükségben oltalmazójának és minden ügyében bírójának, a püspöki jogok sérelme nélkül. [...]

Most feljegyeztetnek egyenként a birtokadományok, amelyeket a király az említett monostornak adományozott: Somogy[vár] területével, az ottani egyház szolgálival és területével, Pátró falu szolgálkkal és területével, a besenyők faluja szolgálkkal és területével, Szent György falva szolgálkkal és területével, a szekeresek falva szolgálkkal és területével, a szőlősök falva szolgálkkal és területével, 30 szőlő a szőlőművelőkkel együtt, 60 szőlő fele, 300 szolgának és 100 katonának a háza.” (A somogyvári apátság alapítólevele, 1091)

a) Mit jelent a szöveg aláhúzott és a) betűvel jelölt része? Karikázd be a helyes válasz sorszámát!

1. A szerzetesek életét szabályozó dokumentum.
2. A szerzetesi fogadalmak összefoglaló neve.
3. A szerzetesek éttrendjét szabályozó szakácskönyv.

b) Mire utal a szöveg aláhúzott és b) betűvel jelölt része? Karikázd be a helyes válasz sorszámát!

1. A szöveg ezen része az apátok királyhoz való engedelmességéről szólnak.
2. A szöveg ezen része a püspökök alá rendeli a somogyvári apátokat.
3. A szöveg ezen része szerint a somogyvári apát előljárójának a francia anyaaapátság vezetőjét jelölte ki.

c) Mire utal a szöveg aláhúzott, és c) betűvel jelölt része? Fogalmazd meg röviden!

.....
.....

d) Mely társadalmi réteg jelent meg a szöveg második bekezdésében? Nevezd meg szakkifejezéssel!

.....

2. A feladat Szent László életéhez kapcsolódik.
Oldd meg a feladatokat a forrás és ismereteid segítségével!

Azonosítsd a Képes krónika miniatúráit! Rendeld a megadott eseményekhez a
miniatúrák sorszámát! *Egy esemény kimarad.*

1.

2.

3.

4.

A képhez kapcsolódó esemény leírása	Kép sorszáma
a) A mogoródi csata	
b) A kardot válaszd!	

c) A kerlési csata	
d) A váradi templom megalapítása	
e) Salamon és a hercegek viszálya	

3. A feladat a Páneurópai piknikhez kapcsolódik.

Oldd meg a feladatokat a forrás és ismereteid segítségével!

a) Állítsd időrendbe a forrásokban olvasható eseményeket! Írd a források betűjeleit a táblázat megfelelő mezőjébe! A legkorábbival kezd!

A) „Ha a török Somogyvárt felépíti, jaj akkor Kanizsának, Csurgónak, sőt Pettaunak és a többi szomszéd tartománynak is.” (*Levélrészlet*)

B) „Merész Boleszló a saját erejével űzte ki Magyarországról Salamon királyt [...]. László csecsemőkorától Lengyelországban neveltetett, s erkölcsseit és életét tekintve mintegy lengyellé lett: mondják, hogy Magyarországnak sohasem volt ilyen királya, s hogy őútána még a föld sem volt olyan termékeny.” (*Anonymus Gallus krónikája*)

C) „Egy fogadóhoz érve, a fáradságtól és a szomorúságtól elcsigázva elaludtak. Miután elnyomta őket az álom, a kocsi, amelyre a testet rakták, mindenféle állati vonóerő nélkül magától megindult Váradra a helyes úton. Ébredés után a hívek mindenfelé keresték, amíg meg nem találták a Várad felé magától futó szekeret. Látván, hogy a király testét isteni erő viszi ama helyre, ahová temetkezését maga választotta, útjukat minden habozás nélkül Várad felé vették.” (*Képes krónika*)

D) „A monostorban teljességgel nincs szerzetesi élet, s nem tartanak szerzetesi fegyelmet. A rendház előjárója nem szolgáltatja ki a szükséges ételmet. A monostor romladozó, a szerzetesi cellák rossz tető alatt vannak, csepegnek, ami miatt nem lehet bennük nyugodtan megmaradni, pihenni. A gerendák nemcsak a templomban, hanem a hálóteremben is lezuhanással fenyegetnek.” (*Beszámoló*)

1.	2.	3.	4.

b) Melyik forráshoz köthető a következő kép? Írd a forrás betűjelét a kép melletti pontozott vonalra!

A forrás betűjele: ...

c) Indokold meg saját szavaiddal a B) betűjelű forrás aláhúzott részét!

.....
.....

d) Igazold, miért volt Somogyvár stratégiai hely az államalapítás óta?

.....
.....